תלמוד ירושלמי · מפרשים · חידושי רידב״ז על תלמוד ירושלמי · סדר נשים

# חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי קידושין

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי קידושין

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-רידבז-על-תלמוד-ירושלמי-קידושין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

# תוכן העניינים

**פרק א** ..... 4
הלכה א ..... 4
הלכה ב ..... 5
הלכה ג ..... 9
הלכה ד ..... 10
הלכה ה ..... 11
הלכה ו ..... 12
הלכה ח ..... 14
**פרק ב** ..... 14
הלכה א ..... 14
הלכה ו ..... 17
הלכה ז ..... 18
הלכה ט ..... 20
**פרק ג** ..... 21
הלכה א ..... 21
הלכה ב ..... 27
הלכה ג ..... 28
הלכה ד ..... 29
הלכה ו ..... 32
הלכה ז ..... 33
הלכה ח ..... 33
הלכה ט ..... 33
הלכה י ..... 34
**פרק ד** ..... 34
הלכה ג ..... 34

# פרק א

## הלכה א

רבי שבר"י בעי שפחה חרופה במה היא קונה א"ע וכו' פשיטא שאינה יוצאה בגט מהא דאמר ר"ח בשם ר"י מי שחציו עבד וחציו בן חורין כו'. פירוש כמ"ד שלא נתפסו קידושין בח"ש וחב"ח א"כ אין שייך כאן גירושין דגירושין לא שייך רק על קידושין ופשיטא דהיא יוצאה במיתת בעלה כמו אשת איש כיון דכתיב נחרפת לאיש מהו שתקנה א"ע במיתת רבה ובהשלים שש והגם דשפחה חרופה ע"י יחוד לחוד נתבטל האיסור דשפחה חרופה בביטול היחוד כמי שכתב הרא"ש ז"ל בשם הרמ"ה ז"ל במס' גיטין דף מ"ג ע"ש הנ"מ בח"ש וחציה בת חורין לב"ח למ"ד דלא תפסי קידושין והוי שפחה חרופה ע"י יחוד לחוד אליבא דר"ע מכיון דכל עיקר דבעינן למילף היתר על מיתת הבעל הוא משום דה"א דאיסורא לא פקע בכדי כמו שכתב המהרי"ט ז"ל במס' קידושין דף י"ג ע"ב עי"ש אבל בח"ש וחב"ח לב"ח דהוי אליבא דר"ע שפ"ח רק ע"י יחוד למ"ד דלא תפסי קידושין א"כ לא שייך איסורא לא פקע בכדי דהא בכדי בא בכדי ילך אבל שפחה חרופה אליבא דר"י דלדידיה לא הוי רק בנחרפת לע"ע ולא כר"ע דלר"ע דס"ל חציה שפחה וחציה בת חורין. מאורסת לע"ע פרש"י ז"ל ה"ה לכל ישראל אלא אורחא דמילתא נקט אבל אליבא דר"י הוא דווקא שפחה כנענית הנחרפת לע"ע וטעמא רבה איכא בזה אפילו לדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל דמדאורייתא ב"ח מותר בשפחה כנענית כמו ע"ע מ"מ לא הוי שפחה חרופה רק בנחרפת לע"ע משום דכבר כתב המקנה ז"ל לענינו דע"ע עם שפחה כנענית לאו בגדר יחוד הם אלא בגדר אישות [דהא מדריגות מדריגות יש כדאיתא במס' ע"ז דף ל"ז דרך זנות דרך חתנות דרך אישות ותפיסת קידושין דהא הויה ואישות ב' ענינים הן כדאיתא במס' יבמות דף י"א ע"ב הויה ואישות כתיב בה עיי"ש וא"כ הגם דשפחה כנענית עם ע"ע אין בהם הויה אבל אישות יש בהם מהו דתימא כתב רחמנא אם אדוניו יתן לו אשה הרי עשאה התורה אישות בין ע"ע לשפחה כנענית וע"כ גזר רחמנא על האישות הזה פרשת שפחה חרופה] וכ"כ בפירוש המקנה ז"ל דע"ע ושפחה כנענית הם בגדר אישות מדכתיב אם אדוניו יתן לו אשה עיי"ש וע"כ מיבעיא ליה על האישות הזה שלא היה עלי' לא גט ולא מיתת הבעל ב' המתירין רק ביטול האישות ואת זה לא גילה לנו רחמנא ע"כ מיבעיא לן דהא איסורא לא פקע בכדי ומנין לנו היתר הזה והנה בירושלמי איתא שלשה פעמים א' במס' יבמות וב' פעמים במס' קידושין תיבות נישואי תורה ופירוש כל מקום דבעי למימר נישואין קרי לה נישואי תורה והנה בדר"ע גרסינן חציה שפחה וחציה בת חורין מאורסת לב"ח ומאי מאורסת מיוחדת כדאיתא בש"ס דילן במס' גיטין דף מ"ג ע"א

ובדר"י גרסינן שפחה כנענית הנשואה לע"ע לשון נשואה משום דיש עמה אישות ולא שייך האישות רק עם ע"ע ולא עם ב"ח אפילו דב"ח מותר בה כמו ע"ע לשיטת הרמב"ם ז"ל מ"מ לא הוי עמה שום אישות לפיכך בדר"ע גרסינן חציה שפחה וחציה בת חורין מאורסת [מאי מאורסת מיוחדת לבן חורין מפורש לבן חורין ובדר"י גרסינן נשואה ולא מאורסת אלא נשואה ולמי נשואה לעבד עברי ולפיכך מיבעיא ליה אליבא דר"י דאמר בשפחה כנענית הנשואה לע"ע הכתוב מדבר אם נישואי תורה הן פי' כיון דיש לו עמה נישואין כדמסיק אם אדוניו יתן לו אשה והוי ביניהם נישואי תורה לא צורכא דלא מהו שתקנה א"ע במיתת רבה ובהשלים שש דהוי ב"ח ונתבטל האישות שביניהם מהו אם מהני ביטול האישות בלא גט ובלא מיתת הבעל רק ביטול האישות לחוד אם מהני או לא ועיי' בחיבורי מגדל דוד במערכה שני' במס' גיטין שמבואר הסוגיא הזאת בע"ה ודוק:

## הלכה ב

**אשכח תני ר' ישמעאל להא מילה וחפשה מלה חפשי מחופשה**. אולי יותר טוב לגרוס אשכח תני ר"י לה מלה וחפשי מחופשה והכונה דגמרינן ג"ש לה לה וחפשי מחופשה ודוק:

בכסף והי' כסף ממכרו בכסף הוא נקנה ואינו נקנה לא בתבואה ולא בכלים כו' אף ר"ח בר אדא יודה שאם ביקש לגרוע שמגרע ויוצא אפילו בתבואה אפילו בכלים. ועמלו המפרשים ז"ל להעמיד הא דאף ר"ח ב"א יודה מאי שייכות דר"ח ב"א הכא ונראה לפענ"ד דה"פ דאיתא לקמן בסוף הלכה זו והפדה מלמד שאינו מיעדה לו עד שיהא ביום כדי לפדותה ובמע"י שו"פ ובגירועיה שו"פ דברי ר"י בר"י וחכמים אומרים מיעד והולך עד דימדומי חמה אמר ר"ח בר אדא הכל מודין בע"ע עד שיהא שם שו"פ ע"כ וטעמא דר"ח בר אדא דס"ל דבעינן שישייר שו"פ על הגירעון אע"פ דבגירעון לא כתיב כסף רק ישיב גאולתו ולא כתיב כסף גאולתו וא"כ אמאי מדקדק אפרוטה דווקא וא"כ ע"כ דדייק ישיב גאולתו מכסף מקנתו וכי היכי דבעינן כסף גבי מקנתו ה"נ בעינן כסף גבי גאולתו ואין כסף פחות משוה פרוטה כדאיתא בירושלמי במכלתין פ"א ה"ג ר"י בשם ר"מ ר"ת בשם ר' יוחנן אין קרקע נקנה בפחות משוה פרוטה מה טעמא שדות בכסף יקנו וכו' עיי"ש ואין כסף פחות משוה פרוטה וכיון דר"ח ב"א ס"ל דבעינן כסף גבי גירעון ובעינן שוה פרוטה דבעינן כסף כמו גבי כסף מקנתו וכיון דכסף מקנתו הקפיד הכתוב דבכסף דווקא ולא בתבואה ולא בכלים א"כ ה"א דגם גירעון דומה לו ובעינן כסף דוקא כמו כסף מקנתו ע"ז קמ"ל דאף ר"ח בר אדא יודה שאם ביקש לגרע שמגרע ויוצא אפילו בתבואה

ואפילו בכלים וזה ברור בע"ה ועיי' בחיבורינו שו"ת רידב"ז דמבואר כ"ז באריכות בסי' י"ח עיי"ש:

ר"י בר אחא בשם ר"י כדברי מי שהוא אומר לשעבוד משלים ויוצא והתני אם משגאלו הרי הוא כנמכר לו משעבד ויוצא א"ר אבא מרי לית כן משעבד ויוצא אלא משלים ויוצא. לפירוש הק"ע ז"ל למ"ד משלים אינו עובד אלא שש ולמ"ד משעבד הוא כמו שהיה צריך לעבוד אצל העכו"ם והגי' אם משגאלו הרי הוא כנמכר לגוי משעבד ויוצא אבל לפי' הפ"מ ז"ל למ"ד משלים הוא דאינו עובד שש אלא משלים ופריך והתני אם משגאלו הרי הוא כנמכר לו משעבד ויוצא פי' דהוי כמו מכירה חדשה שנמכר לו והוי כמו שלקח אותו מתחילה. ומסתברא כפי' הפ"מ ז"ל דאי כהק"ע ז"ל דלמ"ד משלים אינו צריך לעבוד אלא שש ופריך והתני אם משגאלו הרי הוא כנמכר לגוי דצריך לעבוד כל משך שהיה עובד אצל העכו"ם דהוא יותר משש א"כ קשיא להנך מרבוותא ז"ל בשו"ע חו"מ סי' קנ"ד דלא אשכחן דקאי במקום עכו"ם אלא לגריעותא ואי לפי המסקנא דמסיק אבא מרי דלית כאן משעבד יקשה להנך מרבוותא ז"ל דס"ל דקאי במקום עכו"ם אפילו לאו לגריעותא ע"כ מחוורתא כפי' הפ"מ ז"ל דלמ"ד משעבד ויוצא הוא דהוי כמו מכירה חדשה שלקח אותו הישראל כעת מחדש ודוק:

רצו קרוביו של ראשון ליגאל גואלין להם רצו קרוביו של שני ליגאל אין גואלין להם ר' יוסי בשם ר' יוחנן אתיא כמ"ד באלה לשיחרור ובשאר כל אדם לשיעבוד. פי' המפרשים ז"ל לא הבנתי ונראה לענ"ד דה"פ דהנה כתיב בתורה בתחלה אחד מאחיו יגאלנו דהוא ראשון בקורבה ואח"כ כתיב או דודו או בן דודו דהוא שני בקורבה כדאיתא בכל הש"ס ראשון בראשון שני בשני לענין קורבה ואח"כ כתיב או השיגה ידו זו גאולת עצמו ונגאל זו גאולת אחרים כדאיתא בבבלי מכלתין דף ט"ו ע"ב עיי"ש והנה אם גאולת קרובים לשיחרור ובשאר כל אדם לשיעבוד ע"כ דהמצוה מוטלת על הקרובים לגאול אותו יותר מן הרחוקים ע"כ גאולת קרובים לשיחרור משא"כ בגאולת אחרים אין חל המצוה עליהם אחרי שמכר את עצמו לעכו"ם לפדותו רק לשיעבוד א"כ ממילא מוטל חוב הגאולה על הקרובים יותר מן הרחוקים דהרחוקים אינן מחויבים לגאלו רק לשיעבוד ועל הקרובים מוטל הגאולה לשיחרור ואם כן דעל הקרובים מצוה יותר לגאול אותו מן הרחוקים א"כ ע"כ כל המוקדם בפסוק קודם לגאולה דאחיו הוא ראשון מוטל עליו יותר מן דודו או בן דודו שהם שני וע"כ כשרוצה אחיו לגאלו ודודו ובן דודו רוצים ג"כ לגאלו אין לשני לגאלו במקום ראשון כשראשון רוצה לגאלו כמו ביבום דאין רשות לקטן ליבם במקום שהגדול רוצה ליבם אבל אי נימא דמצות גאולה מוטלת על כל ישראל בשוה ולפיכך

הכל לשיחרור א"כ אין נ"מ בין ראשון לשני ולכל ישראל כיון דהמצוה על כל ישראל בשוה ואין נ"מ בין קרוב ורחוק רק לענין הנוגע לגוף אבל דבר הנוגע בנפש שלא יטמע בין העכו"ם הכל שוין בזה לפיכך גרסינן בדף ט"ו ע"ב במכלתין דלרבי דמפיק האי באלה לדרשה אחריתי הכל לשיחרור משום דבאמת כיון דגאולה הוא מצוה צריך להיות לשיחרור בכולם לפ"ז מצות גאולה הוא על הכל בשוה בין קרובים בין רחוקים ולפיכך כיון דקאמרת דרצו קרובים של ראשון דקורבתם הוא קורבה של ראשון כמו אחים וקרובים דקורבתם הוא קורבה של שני לגאלו הקרובים של ראשון גואלין ואז הקרובים של שני אין גואלין אותו משום דשייך המצוה תחלה לקורבה של ראשון א"כ אתיא כמ"ד דקרובים לשיחרור ובשאר כל אדם לשיעבוד לפ"ז ממילא מצות גאולה על הקרובים יותר מן הרחוקים והטילה התורה מצות גאולה על הקרובים יותר מן הרחוקים א"כ כל הקודם בקורבה זכה קודם לפדותו אבל אי נימא דהכל לשיחרור א"כ כל ישראל שוין במצוה הזאת והטילה התורה המצוה הזאת על כל ישראל בשוה א"כ אין נ"מ בקורבות של ראשון מקורבות של שני ודוק:

אילו כן הייתי אומר הן הן ימי הבגר והדין נותן הואיל והיא יוצאת מרשות האב כו' מה מרשות האב אינה יוצאה אלא בסימנין. גי' הק"ע ז"ל בימי הבגר וכן עיקר ודוק:

**היה נשוי את אחותה**. הסוגיא הזאת חמורה ומבואר יפה בע"ה בתוס' הרי"ד לאמיתה ש"ת ועיין היטב ודוק:

**ואם לבנו ייעדנה לדעת לית כאן לדעת כו' אפי' תימא איתכאן כריבר"י**. ולמען שתבין הסוגיא הזאת צריכין אנחנו להבין תחלה הסוגיא דבסמוך ואז תבין בנקל גדול הסוגיא הזאת וגם הסוגיא הסמוכה לה דגרסינן ולמה לית ר' יוסי פתר לה הדא דרשב"ל כריבר"י א"ר מנא דהוא צריכה ליה כו'. המפרשים ז"ל עמלים לבאר זאת הסוגיא דלכאורה אינו מובן דפריך דמ"ט מספקא ליה לר' יוסי אם למפרע או להבא ולמה צריכה ליה הא יש לו למיפשט מדרשב"ל דע"כ צריך לפתור הדא דרשב"ל כר"י בר"י וע"כ מוכח דלמפרע הוא ומתרץ דלפיכך לא פתר הדא דרשב"ל כר"י בר"י משום דצריכה ליה הא ע"ז גופה אנו דנין מדוע צריכה ליה ולא פתר הדא דרשב"ל כר"י בר"י וליפשוט הספק מרשב"ל וגם כל עיקר הקושיא אינני מבין דמאי מקשה ולמה הוא ספק לר' יוסי ולא פשיט ספקו מההיא דרשב"ל ז"א דכיון דספיקא הוא לו אם למפרע הוא נעשה איש או מכאן ולהבא ע"כ לא פתר הדא דרשב"ל כריבר"י והק"ע ז"ל מגיה דצ"ל דהוא צריכה לי' לר' יוחנן אליבא דר"י בר"י ובלישנא קמא כתב לחבר האי דמסיק ניחא אלמנה ודחוק מאד וכן פי' הפ"מ ז"ל קשה להבין דמפרש דהא דרשב"ל איכא למימר לחומרא בעלמא קאמר עי"ש וקשה

להבין מאד דלפ"ז עיקר חסר מן הספר וכן הנו"י ז"ל עמל בזה הרבה להבין ומפלפל טובא וגם העיקר חסר מן הספר ע"כ נראה לפענ"ד לפרש הסוגיא בע"ה ומתחלה צריך להבין ראש הסוגיא ואם לבנו ייעדנה לדעת א"ר יוחנן לית כאן לדעת א"ר יעקב בר אחא אית כאן כר"י בר"י אר"ש בר אבדומא אפי' תימר אית כאן כר"י בר"י ולא קטן הוא עיין בהמפרשים ז"ל שעמלים מאד לבאר הסוגיא הזאת ואני בעניי לא זכיתי להבין הפשט בזה הסוגיא ולא נתקררה רוחי עד שנראה לפענ"ד שיש כאן ט"ס קטן המצוי מאד מאד בדפוס וקצת מכריחני לזה הא דפליגי ר' יוחנן ור' יעקב בר אחא ולא מצינו דרבי יוחנן יחלוק עם ר' יעקב בר אחא ובעלמא איתא ר' יעקב בר אחא ר' יוסי בשם ר' יוחנן הרי דר' יוסי תלמידו דר' יוחנן ור' יעקב בר אחא קאמר בשם ר' יוסי הא דר' יוסי קיבל מר' יוחנן והאיך יפלוג ר' יעקב בר אחא עם ר' יוחנן ע"כ נראה לפענ"ד דהא דגרסינן א"ר יוחנן לית כאן לדעת היה כתוב בר"ת אר"י והוא ר"ת ר' יוסי והמדפיס הדפיס ר' יוחנן [ודבר זה מצוי כמה פעמים בירושלמי ובמדרש אר"י בר"ת ובעו"ה אין אנו יודעים מי הוא הבעל מימרא עד שיבוא משיח צדקינו ויגלה לנו וכן כתב הרב המחבר מתנות כהונה ז"ל על המדרש בהקדמתו עיי"ש] ועפ"ז יהיה דבר גדול אצלינו ויאר עינינו בע"ה בכל הסוגיא בלא שום שיבוש ועי"ז יאר עינינו האיך דקאמר אמורא על הברייתא דלית כאן דמנ"ל דלית כאן אלא הענין הוא דבראשית הסוגיא קאמר הגמ' סתם ברמז ואח"כ מבאר הגמ' שיטה אחרת ועי"ז יאר עינינו מה דקאמר לעיל וכמה פעמים מצוי בירושלמי דגרסינן סוגיא סתומה לנו וע"י סוגיא אחרת אנו רואין האיך אור גנוז בסוגיא הסתומה אצלינו במקום אחר וכמה פעמים נתבאר מהסוגיא שלאחריה תומ"י ועצמו מספר ולדוגמא עיין בר"פ כ"ג ובדברינו שם [וה"נ מתחיל ב' שיטות ואם לבנו ייעדנה חדא סמוכה לחבירתה ומהסוגיא השני' נתבאר הראשונה ] וה"פ דאמר ר' יוסי לית כאן לדעת דהא קשה לו הברייתא דמביא בסוגיא אחריה דמתחיל אח"כ ואם לבנו ייעדנה דגרסינן שם בן תשע שנים עושה אלמנה לכה"ג דמבאר בסוגיא שניה דלא משכח"ל רק ביעוד לקטן ע"כ קאמר ר' יוסי לית כאן לדעת ע"ז השיב לו סתם ר' יעקב בר אחא אית כאן ודוקא מדעת ואך דאתיא כר"י בר"י כמו דמשני בסוגיא השניה ר' אבין כן משני ר' יעקב בר אחא והיינו ר"י בר"י דמובא בסוגיא השניה דר"י בר"י אומר סימן ומשכח"ל בבן תשע שיעשה אלמנה לכה"ג אף בלא יעוד אף דיעוד ליכא בקטן מ"מ ניחא הא דבן תשע עושה אלמנה לכה"ג משום דלר"י בר"י בן תשע לאו קטן הוא וכמו דמפרש תיכף ומיד רבי שמואל בר אבדומא כמו ר' יעקב בר אחא אמר רבי שמואל בר אבדומא אפילו תימא אית כאן ומכל מקום ניחא דכר' יוסי בר' יהודה ולא קטן הוא אליבא דר' יוסי בר' יהודה בניחותא אבל

שלא לדעת לא מהני ביעוד בקטן והסוגיא הזאת סתומה ואח"כ מתחיל סוגיא אחרת פלו גתא דר"י ורשב"ל בזה והסוגיא הזאת נישנית מפורש פלוגתתן של האמוראים וכל השקלא וטריא בזה הענין דפריך על דרשב"ל דס"ל דצריך דעת ביעוד מהברייתא דבן רשע ומשני ר' אבין מפורש דאתיא כר"י בר"י ומביא הברייתא דר"י בר"י מפורש דס"ל דמשכחת לה בן תשע שאינו קטן ואח"כ מביא הא דר' יוסי מיבעיא ליה אם למפרע או מכאן ולהבא ומפרש דר' אבין פשיטא ע"כ דלר"י בר"י למפרע נעשה איש והשתא מפרש הגמ' דפלפלו בני הישיבה עם ר' מנא להסביר בהסוגיא הקודמת מדוע אמר ר' יוסי לית כאן לדעת ולמה לא רצה לאוקמי כר' יעקב בר אחא דכר"י בר"י ולפתור גם הוא גם הדא דרשב"ל כר' יוסי בר' יהודה ולמה לי' למימר על הברייתא לית כאן לדעת ומ"ט דידיה ע"ז מפרש להו ר' מנא משום דלר' יוסי צריכה ליה אם למפרע או מכאן ולהבא כמו דמסיק ר"י בעי עמדו בו סימנין למפרע כו' וע"כ לא פתר ר' יוסי הדא דרשב"ל כר"י בר"י וע"כ אמר לית כאן לדעת ולהאי סוגיא השניה דמפורש האיבעיא דר' יוסי מסמיך הגמ' הא דפלפלו בני הישיבה עם ר' מנא להסביר בההיא דר' יוסי דסוגיא דלעיל וזה מצוי כמה וכמה פעמים כן נראה לפענ"ד בע"ה פירוש דהאי סוגיא ודו"ק:

**שיחק האב באדון דברי ר"י בר"י כו' נעשה כאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום כו'**. מכאן הוכחה לפירוש התוס' ז"ל בדף י"ט ע"ב דפירשו משל הוא דילפינן יעוד מהמשל דביעוד הוי נעשה כאומר לאחר ל' יום דהא בפירוש גרסינן הכא נעשה כאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום הרי בפירוש דילפינן יעוד מקידושין לאחר ל' ודו"ק:

## הלכה ג

בכסף ר' ירמיה אמר מאחר לרבו הא מרבו לאחר לא אמר ר"ז אפי' מרבו לאחר מהו מוציא מרבו לעצמו כו' אף הכא רבו נותן כסף לאחרים שיצא עבדו לחירות. הסוגיא הזו צ"ב האיך משכחת לה שרבו נותן כסף ועי"ז יצא לחירות באיזה דרך קנין הוא ועוד צ"ב כיון דר' יונה מסייע לר"ז מדוע לא פסקו הפוסקים ז"ל כר"ז עי' בתוס' הרי"ד ותמצא כל הסוגיא דבבלי וירושלמי מבואר היטב בע"ה:

ר' ירמי' בעי קומי ר"ז הילך כסף זה שיצא עבדך לחירות א"ל יוצא שדך להבקר א"ל לא יצאת מה בין זה לזה זה זיכה לב"ד כו'. עיין בחיבורינו שו"ת רידב"ז סי' א' דביארנו הסוגיא הזאת באריכות עיי"ש:

ר' יונה אתיא דר"ז כרשב"א דתני רשב"א אומר משום ר"מ אף בשטר ע"י אחרים לא ע"י עצמו כו' א"ר אבין אתיא כרבי דרבי אמר אדם משחרר חצי עבדו ול"ל לרבנן אדם

משחרר כו' אית ליה במזכה לו ע"י אחר כו' סברין רבנן הראוי לזכות ע"י עצמו ראוי לזכות ע"י אחר כו' רבי אומר אע"פ שאינו ראוי לזכות ע"י עצמו ראוי לזכות ע"י אחר. פי' וא"כ רשב"א דס"ל דלא אמרינן גיטו וידו באין כאחד אלא דמקבל רק ע"י אחרים אלמא סבר אע"פ שאינו ראוי לזכות ע"י עצמו ראוי לזכות ע"י אחר ע"כ ס"ל כרבי דאי כרבנן הא אמרי שאינו ראוי לזכות ע"י עצמו אינו ראוי לזכות ע"י אחר ושיטת הש"ס דילן דזכיה אינה מטעם שליחות ולכ"ע יכול לזכות ע"י אחר אע"פ שאינו ראוי לזכות ע"י עצמו רק דאינו יכול לעשות שליח במידי דאיהו לא מצי למיעבד משא"כ בזכיה וע"כ מיבעיא לן בש"ס דילן אליבא דרשב"א אם יכול לעשות שליח משום דאיהו לא מצי למיעבד משא"כ בזכיה ושיטת הש"ס דילן הא דפליגי רבי ורבנן הוא בגזה"כ כמבואר כ"ז במס' גיטין דף מ"א ע"ב ע"ש היטב ועיין בדברינו לעיל במסכת גיטין בפ"ב דמבואר הסוגיא הזאת באריכות בעזרת השם ודו"ק:

הגביה את המציאה ואמר ע"י שאזכה בה אני וכו' נשמעיניה מן הדא המודר הנייה מחתנו כו' תני ולא ליך אר"ז מאן תני ולא ליך ר"מ כו' במתנה כר"מ הוא יד האשה כיד בעלה במציאה כרבנן. בתמיה והשתא מפרש הפשיטות כיון דבמתנה כר"מ יד האשה כיד בעלה האיך במציאה כרבנן אר"ז קומי ר"מ שניא הוא שהוא כזכה מדעת אחר משא"כ במציאה י"ל דגם ר"מ מודה דיש קנין לאשה בלא בעלה וע"כ מיבעיא במציאה ולא איפשיטא האיבעיא א"ל ולא כ"ש הוא מה אם מתנה שהוא כזכה מדעת אחר זכה בעלה מציאה לא כ"ש ודוק:

## הלכה ד

**ור"ח אמר משוך את הבהמה זו לקנותה קנה לקנות וולדותיה לא קנה כו'**. ופריך אילו האומר משוך את הבהמה זו שתקנה משאוי שלה שמא לא קנה ע"ז אמר ר' יוסי הדא דתימר בשלא היתה הבהמה עוברה אבל אם היתה עוברה עשו אותה כמשאה. פי' דלא קנה בפרה עם משאה רק המשא ששייך לה אבל במשא סתם שאינו משאה שאינו שייך לבהמה לא קנה ע"כ אמר ר"י הדא דתימר בשלא היתה הבהמה עוברה אבל אם היתה עוברה הוי כמשאה באמת ומה דאמר ר"ח לקנות וולדותיה לא קנה משום דלא הוי כמשאה אלא משא אחרת ולא קשה מאומר משוך פרה זו לקנות משא שלה משום דדוקא משא שלה משא"כ משא שאינו שלה ע"כ אם היתה עוברה הוי כמשא שלה וקנה ודוק:

**ר' אבא ר"ה בשם רב ההן דנגיד בזיקה כו'**. פי' ולא הי' פוסק דמים לא אתכוין במשיכה לקנותה וקמ"ל אפי' דקמעייל לחנותא אמרינן דלא נתכוין אלא דלא יסבה בר חורין ודוק:

**שמואל אמר ההן דנסב בזגיתא**. גי' הק"ע ז"ל כוזניתא [כן איתא בדפוס קראטשין] והיא מתחטפא מחייב בה. פי' דהוה פסיקת דמים וכבר נשקל דאז סמך הלוקח ע"ז ארשב"א הדא דתימר בצור ובחברותיה בקסרון ובחברותיה ברם הכא עד כדון אורחיה מחזרה למתקלא [כן איתא בדפוס הנ"ל] פי' דכיון דדרך לחזור ולשקול ע"כ לא סמכא דעתו דילמא במשקל זה לא ירצה לקנות ולא המוכר ירצה להקנותו ודווקא בדברים דלא הוי הנ"מ המשקל רק הפסיקה משא"כ בכוזניתא דפירש המפרש בדפוס קראטשין הנ"ל דכוזניתא פי' כוז במשנת תמיד פ"ג כוז דומה לקיתון גדול של זהב עכ"ל ז"ל דהמקח משתנה לפי ערך כמות גדלות הכלי ובזה לא מהני הפסיקה משום דצריך לחזור ולשקול שמא לא יכוין המשקל השני עם הראשון וישתנה מקח הפסיקה ע"כ לא נתחייב רק דוקא בצור וקסרון דשם יודעין המשקל בפעם הראשון ברם הכא דצריך לחזור ולשקול וידוע דבכלי שמשקלה בכפלים אין המקח בכפלים אלא כמה וכמה פעמים משתנה המקח ע"כ לא סמך דעתו לקנות ודוק:

**וההיא ילפי מן הדא שאם בקש להשביע את האשה שאינו משביעה**. כן איתא הגי' במס' כתובות פ"ט עיי"ש ודוק:

## הלכה ה

אר"ח קומי ר"מ ולא שכיב מרע הוא לפי שבכ"מ אין אדם מזכה אלא בכתב וכאן אפילו בדברים לפי שבכ"מ אין אדם מזכה עד שיהא קרקעות ומטלטלין במקום אחד וכאן אפילו קרקעות במקום אחד ומטלטלין במקום אחר א"ל ולא ר"א הוא שנייא הוא שכיב מרע דר"א כבריא דרבנן ומסיק עוד א"ל שכיב מרע דר"א הוא כבריא דרבנן וכ"ה בירושלמי ב"ב פ"ט ה"ז. המפרשים נדחקו בזה והק"ע ז"ל מגיה ולפענ"ד הכי פירושו דר"ח סבר דאף דר"א לא ס"ל דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמי ובעי קנין מ"מ לא בעי לר"א קנין גמור כ"כ ממש כמו בבריא לרבנן כיון דחזינן דלרבנן לא בעי בשכיב מרע קנין כלל ומזכה אפילו בדברים כמו כן לר"א דמצריך קנין ולא סגי בדברים מ"מ קנין גמור כמו בבריא לרבנן ג"כ לא בעי ור"ח סתם ולא פירש דבריו ופריך ליה ר"מ ולא ר"א הוא פי' ומאי נ"מ לר"א בין שכיב מרע לבריא ומאי מקשה ר"ח ולא שכיב מרע הוא הא ר"א אמרה ולדידיה לא שייך הך פירכא דלפי שבכ"מ אין אדם מזכה אלא בכתב וכאן אפילו בדברים וכו' ומשני ליה ר"ח ומבאר דבריו שנייא הוא שכיב מרע דר"א מבריא דרבנן פי' בניחותא דאפילו לר"א שניא הוא שכיב מרע מבריא לרבנן דלא בעי בשכיב מרע קנין גמור כמו בבריא לרבנן לפי דלרבנן מהני בשכיב מרע בדברים בלא קנין א"כ גם לר"א דמצריך קנין מ"מ א"צ קנין גמור וזה מדברי ר"ח שמפרש דבריו הראשונים

וכזה מצוי בירושלמי כמה פעמים ע"ז השיב לו ר"מ שכ"מ דר"א הוא בריא דרבנן פי' דלר"א לא שניא בין שכיב מרע לבריא אלא שכיב מרע דר"א הוא ממש בריא דרבנן וצריך קנין גמור:

## הלכה ו

ר' בא רב חונה בשם רב אפילו ציבור בציבורין אמר ליה רבי אלעזר לא שנינו אלא כל הנעשה דמים באחר בלבד דבר שהיא צריך לשום. פי' דרבי בא רב חונה בשם רב סבירא ליה אפילו בשניהן שוין ממש איתא בתורת קנין ורבי אלעזר סבירא ליה דבשניהם שוין ממש אין שייך בי קנין ולא חל עליו תורת קנין ומייתי מהא דחלקו גדיים כנגד גדיים אם נחשב מקח וממכר או לא לחד מ"ד נחשב מקח וממכר ולחד מ"ד אינו נחשב מקח וממכר משום דאינו בתורת מקח וממכר ואינו בדרך מקח וממכר וע"כ לא שייך חליפין בגדיים כנגד גדיים משום דגרסינן במס' ב"מ דף י"א ע"ב מתנות כהונה נתינה כתיב בהו חליפין דרך מקח וממכר הוא ע"כ הרי מפורש דחליפין הוא רק בדרך מקח וממכר וכן חליפין דקנין סודר הוא ג"כ בדרך מקח וממכר משום דדמי לכסף וכ"כ התוס' ז"ל במס' גיטין דף ל"ט ע"ב דחליפין דמי לכסף וכל היכא דכסף קונה חליפין נמי קונה לבר מאשה כו' עכ"ל וע"כ ס"ל לר"א דבשוה בשוה אינו בדרך מקח וממכר ולא עבדי חליפין ור"ח בשם רב דס"ל דנקני בחליפין לאו משום דס"ל דלא בעינן בחליפין דרך מקח וממכר ז"א אלא מפום דס"ל כר"י דס"ל אפילו חלקו גדיים כנגד גדיים חשיבי ג"כ לקוחות דחשיב מקח וממכר ונמצא לפי דברינו לא שייך כלל להיא פלוגתא דר"ח והר"ן ז"ל אם צריך לשום את החפץ דמובא במראה הפנים ז"ל ז"א דלא שייך כלל לזה דהתם הפלוגתא אפילו אינו שוה בשוה והוי דרך מקח וממכר מ"מ ס"ל לר"ח ז"ל דבעי שומא ואינו שייך להאי סוגיא ודוק:

ר' בא רב המנונא רב אדא בר אחוה בשם רב מכר לו פרה בדמים דחקיה א"ל הב לי אינון פריטיא א"ל מהאת בעי מינהון א"ל מיזבין לי' חמור משך בעל הפרה את החמור לא נקנית הפרה דהא כיון שלא משך את הפרה לא קנה חמור מהו שיקנה ר' בא אמר נקנית ר' יוסי אומר אינה נקנית סבר ר' בא דאינון אליפין ולית אילין חליפין ר' מנא בשם ר' יוסי פעמים שהוא תחלת מקח לזה ותחלת מקח לזה כו'. הסוגיא הזאת דחקו המפרשים ז"ל לפרשה וקשה להבין מאד וכן הנו"י ז"ל מפרש בפירושו וכתב לפי' הק"ע והפ"מ ז"ל דחוק וגם פירושו אינו מובן ותמיה לי מדוע לא הגיהו המפרשים ז"ל כאן הג"ה דמוכח ומבורר וברור כשמש דכן הוא לישנא דר' יוסי בעלמא דהמפרשים ז"ל מפרשים דהאי סבר ר' בא דאינון חליפין ולית אינון חליפין הוא דברי ר' יוסי דר' יוסי קאמר דר"ב ס"ל

דהוי חליפין ולית אינון חליפין כן פי' הק"ע ז"ל והפ"מ ז"ל מפרש דהש"ס בעצמו קאמר לה ולא מצינו בכל הש"ס זה הלשון ובאמת ברור דל"ג תיבת ר' בא ולפ"ז הוא לישנא דר' יוסי בעלמא עיי' במס' שביעית פ"ד ה"ב מאימתי אדם זוכה בפירותיו בשביעית ר' ירמיה סבר מימר משיתנם בתוך כליו ר' יוסי סבר מימר אפי' נתנם בתוך כליו לא זכה בהו דהוא סבר דאינון דידיה ולית אינון דידיה ע"כ וה"נ קאמר ר' יוסי אינה נקנית סבר דאינון חליפין ולית אינון חליפין והוא לישנא דר' יוסי בעלמא והשתא פשוט הפי' דהך שמעתתא דזה פשיטא דלא נקנית הפרה דהא מכרה לו בדמים כדגרסינן מכר לו פרה בדמים וכיון שלא משך לא קנה את הפרה רק אח"כ כשתבעו הממון ונתן לו בעד הדמים חמור ומשך את החמור הוי החמור במקים דמים ולא נקנה הפרה ע"י דמים דלא עדיפא ממעות דאינו קונה אבל החמור ס"ל לר' בא דקנה דהא משך את החמור ונקנה במשיכה וס"ל כר' ירמיה בשביעית שם וע"ז השיב לו ר' יוסי דאינו קונה דהוי כמו שס"ל התם בשביעית דהוי זכיה בטעות דהוא סבר דאינון חליפין ובאמת אינן חליפין משום דכיון דעדיין לא קיבל מדמי הפרה כלום ונותן השתא בעד הפרה חמור ע"כ הוא סובר דהוא זוכה בתורת חליפין ואינו זוכה בתורת דמים ובאמת אינו חליפין משום דכבר מכר לו הפרה בפירוש בדמים ונמצא דהחמור הוא במקום דמים וכיון שלא קיבל עדיין כלל בעד הפרה הוא סובר דהשתא דנותן לו החמור בעד הפרה הוא דנותן לא דנותן לו במקום דמי הפרה אלא דהוי השתא חליפין ונמצא דהוי קנין בטעות הוא סובר דקונה בתורת חליפין ובאמת צריך לקנות בתורת דמים וע"כ לא קנה כלל דהא כיון שהתנו תחלה בדמים הוי אח"כ חליפין דברים שבלב וע"כ לא קנה גם החמור והנ"מ בשלא נטל כלל דמי הפרה ע"כ השתא שנותן לו החמור טעי וסבר מימר דהשתא אינו נותן לו החמור בעד דמי הפרה אלא השתא הוא חליפי הפרה ובאמת אינו חליפין והוי זכיה בטעות משא"כ אם כבר נתן לו דמי הפרה רק שנשאר לו רק פרוטה אחת בזה לא טעי ואינו סבר מימר דהשתא החמור הוא חליפין מהפרה והמעות שנתן לו בעד הפרה בראשונה בתורת דמים בטל בזה לא טעי וע"כ יודע שהחמור הוא מעות מדמי הפרה וע"כ מסיק ר' מנא בשם ר' יוסי פעמים שתחלת מקח לזה ותחלת מקח לזה כדמסיק האיך עבידא מכרה לו פרה בדמים סמיכה גביה חדא פרוטה כו' א"ל הרי חמור לפניך משך זה לא קנה זה כו' אלא זה קנה לעצמו וזה קנה לעצמו דבזה הכל יודעין שהוא תחלת מקח ונקנה כל אחד במשיכה וכל אחד הוי דמים לחבירו ומקח לעצמו ואינו טעי וסובר שהוא חליפין וזהו פי' האמתי בע"ה ודוק. ודע דלא שייך הא דהכא להא דאיתא בבבלי דף כ"א ע"ב

ובמס' ב"מ דף מ"ז ע"ב יש דמים שהן כחליפין משום דהתם מיירי שקנה הפרה תחלה במשיכה והכא מיירי שלא קנה עדיין שלא משך ודוק:

### הלכה ח

**ושמתם את דברי וגו' אפי' גולים**. מכאן קשה לי על הא דפרש"י ז"ל בדף ל"ד והרי תפילין ופטר חמור דכתיב בהם ביאה ונוהגין בין בארץ בין בחו"ל ופרש"י ז"ל תפילין אשכחן בכמה דוכתין ברבנן אמוראי דבבל דמנחי תפילין והתוס' ז"ל מקשים דלמא מדרבנן הוו עבדין ומכאן מוכח בפירוש דתפילין נוהג בח"ל ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה וכתיב אח"כ ושמתם את דברי וגו' וקשרתם אותם לאות על ידכם וגו' הרי דאפילו לאחר שיאבדו מארץ ישראל ג"כ וקשרתם אותם לאות על ידכם כדאיתא הכא אפילו גולים וא"כ מקרא מלא הוא בתורה וכן פטר חמור דהוי מן הפרשיות שבתפילין והוי בכלל וקשרתם לאות על ידכם ומצות קשירת תפילין מפורש בתורה אפילו גולים כדאיתא הכא ודוק:

## פרק ב

### הלכה א

**אמר רבי יוחנן הכל מודים בקידושין שאבי' מקדשה לא היא**. עי' בדברינו במס' גיטין פ"ו שהרחבנו בע"ה בענין הזה בדבר נפלא נפשא ועיי"ש ודוק:

ר' ירמי' בשם רב התקדשי לי בסלע זו לאחר ל' אוכלת בתוך ל' יום הר"ז מקודשת ר"י בשם רב התקדשי לי בסלע זו לאחר ל' יום אוכלת בתוך ל' יום הר"ז מקודשת אוף רשב"א מודה בה מה בינה למלוה מלוה לא ניתנה לשם קידושין קידושין לכך ניתנה משעה ראשונה ונראה לפענ"ד בע"ה לפרשו באר היטב וכמדומה לי שכן האמת ברור בע"ה יתברך לאמיתו והוא דלהירושלמי הפלוגתא בין ת"ק ורשב"א הוא דלהת"ק מתקדשת בהנאת מחילת מלוה כדפרש"י ז"ל במס' קידושין דף מ"ז ע"א עיי"ש. ואע"פ דאין המעות קיים מ"מ מקודשת בהנאה שנפטרה גופה מן השיעבוד וחוב ורשב"א ס"ל דבעינן שתהא נהנה מהממון שיש ת"י ויש דבר קיים להנות בו ולא מהני מה שנפטרה גופה מן השיעבוד וחוב אלא בעינן דהמחילה יהא בדבר שהוא בעין ויש עכשיו דבר קיים להנות בו ע"כ בעינן שישייר שו"פ ויש לה הנאה בעין מהאי פרוטה שקיים ת"י ותרוויהו א"ל דמלוה להוצאה ניתנה ומקודשת בהנאת מחילה ואך ת"ק ס"ל אף דאינו בעין הממון ואין כאן דבר קיים להנות בו מ"מ הוי הנאה מחילת גופה מן החוב ומקודשת בזה ורשב"א ס"ל דבעינן שיהא דבר קיים להנות בו [עיין במהרי"ט ז"ל בחי' למס' קידושין על הרי"ף

ז"ל עיי"ש] ובזה מהני מחילת מלוה דהוי הנאת מחילת מלוה בדבר שהוא קיים להנות בו ותרווייהו ס"ל דמקודשת בהנאת מחילת מלוה וע"כ קאמר שפיר ר"י בשם רב התקדשי לי בסלע זו לאחר ל' אוכלת בתוך ל' יום מקודשת מה בינה למלוה מלוה לא ניתנה לשם קידושין קידושין לכך ניתנה משעה הראשונה והוא כסברת הרשב"א ז"ל במס' קידושין דף נ"ט גבי מקודשת ואע"פ שנתאכלו המעות למלוה לא דמי הא דלא דמי באמת למלוה הוא משום דכיון דנותן משעה הראשונה לקידושין ע"כ דעתו שתהא ע"כ מקודשת בהנאת מחילת מלוה. ואף דאין כאן דבר קיים להנות בו אף רשב"א מודה בה דאע"פ דרשב"א ס"ל דבעינן הנאת מחילת מלוה בדבר שהוא קיים עכשיו להנות בו זה דווקא במלוה דעלמא בשעה שנתן לה הי' לשם מלוה משא"כ בקידושין כיון דאם לא נתרצית לקדש לא הי' מלוה לה כלל וכסברת הרשב"א ז"ל ופריך הגמ' ממתניתן דעד שיהא באחת מהן ש"פ דהוא אחרונה כפי' המפרשים ז"ל ל"ל דשייר באחרונה ש"פ דהא יכולה להתקדש בהנאת מחילת מלוה ושקיל וטרי עד דמסיק א"ר אלעזר דרשב"א הוא הוא וכו' מלוה כפקדון אם נשתייר ש"פ מקודשת כלומר דר' אלעזר פליג על הא דלעיל דס"ל דלרשב"א נמי מהני מחילת מלוה אך בעינן הנאתו קיים והוא פליג ע"ז אלא דרשב"א ל"ל כלל הנאת מחילת מלוה וכיון דאפילו יאמר בפירוש בהנאת מחילת מלוה נמי לא מהני וע"כ ניחא מתניתן דבעינן שישייר באחרונה שו"פ ולא נתקדשה בראשונים משום דאתיא כרשב"א דל"ל הנאת מחילת מלוה וכל עיקר הטעם דמהני בקידושין נתאכלו המעות משום הנאת מחילת מלוה כדכתב הרשב"א ז"ל וכיון דרשב"א ל"ל הנאת מחילת מלוה ממילא לא מהני בקידושין נתאכלו ובעינן שישייר ש"פ אבל לת"ק דמהני מחילת מלוה א"כ שפיר דמי בנתאכלו וכ"ת כיון דרשב"א ל"ל הנאת מחילת מלוה א"כ מאי מהני בנשתייר שו"פ הא מלוה להוצאה ניתנה ע"ז מפרש א"ר אלעזר אתיא דרשב"א כר"מ כמה דר' מאיר אומר כל המשנה מדעת הבעלים נקרא גזלן כן רשב"א אומר כל המשנה מדעת הבעלים נקרא גזלן דהוא פתר לה במלוה שהלוה אמר ליקח לו חיטין ולקח לו שעורים והפי' הוא ע"פ מה דגרסינן במס' ב"מ דף ע"ח ע"ב דתניא רשב"א אומר משום ר"מ הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק לא יקח לו טלית טלית לא יקח לו חלוק מפני שמעביר על דעתו של בעה"ב. ודילמא שאני התם דאתא למחשדי' דאמרי אינשי אמר פלניא זבנינא ליה לבושא לפלוני עניא ולא זבין לי' א"נ זבנינא ליה גלימא ולא זבין לי' א"כ ליתני מפני החשד מאי מפני שמעביר על דעתו של בעה"ב ש"מ משום דשני הוא וכל המעביר על דעתו של בעה"ב נקרא גזלן ע"כ וא"כ לרשב"א אליבא דר"מ בנותן לעני ע"ד ליקח חלוק ולוקח טלית גזל הוא ביד העני מפני שמעביר על דעתו של בעה"ב וה"נ

כשהלוה לה ע"ד שתקנה באותו הממון חיטין עבורה ולקחה שעורים הוי משנה מדעת הבעה"ב כי אדעתא דהכי לא הלוה לה ונמצא המעות גזל בידה כמו בנותן דינר לעני ע"ד ליקח לו חלוק ולקח לו טלית וכיון דהוי הממון גזל בידה ולא הלואה ע"כ בנשתייר ש"פ מקודשת דלא דמי למלוה דמלוה להוצאה ניתנה ומחילת מלוה לא מהני משא"כ גזל כשנתרצית לקדש הוי גזל שהוא יכול להוציא מידה ובגזל שהוא יכול להוציא מידה מקודשת כדאיתא בירושלמי:

**הוא כמו שכ' האחרונים ז"ל ע"פ התוס' ז"ל במס' ב"מ דף ו' ע"א ד"ה הקדישה**. דבגזל שהגזלן רוצה להחזיר לו הו"ל כמו פיקדון שיש לו ביד אחרים ויכול ג"כ להקדיש להקדש דנקרא שלו ויכול נמי לקדש את האשה דנקרא שלו ולא דמי למלוה דמלוה להוצאה ניתנה ומחילת מלוה לא מהני אבל בגזל כשרוצית להחזיר נקרא שלו כמו פיקדון ע"כ בנשתייר ש"פ מקודשת כמו פיקדון דהוי פיקדון בידה אבל בהנאת מחילת מלוה ל"ל לרשב"א וע"כ שפיר מתניתן דבעינן שישייר ש"פ באחרונה ולא מקודשת בראשונים משום דאתיא כרשב"א דל"ל הנאת מחילת מלוה והכא דמקודשת בשנשתייר ש"פ משום דהוי דין גזל וכשרוצית להתקדש הוי כמו פיקדון אבל הנאת מחילת מלוה לא מהני וע"כ לא מהני בקידושין נתאכלו המעות משום דכל עיקר דמהני משום הנאת מחילת מלוה כדכתב הרשב"א ז"ל ורשב"א ל"ל הנאת מחילת מלוה כלל וע"ז מקשה בגמ' על הדא דר"א דהוא פתר לה בשינתה בהלואה מן הדעת של בעה"ב שלא לותה ע"ד כן והוי גזילה ע"ז פריך ומקדשין בגזילה והוא כמו הברייתא השני' דמביא הירושלמי אית תניי תנא אין מקדשין בגזילה א"כ היכי מצי פתר לה בשינתה במעות המלוה מדעת המלוה והוי גזל והא אין מקדשין בגזילה אלא ע"כ כמו דס"ל מעיקרא דרשב"א א"ל נמי הנאת מחילת מלוה ורק צריך שיהא הנאת ממון ממחילת המלוה בעין וע"ז פריך ר' יוסי ניחא אדם נותן שוה פרוטה על דינר שמא נותן ש"פ על ש"פ כלומר דהיכי מצי למימר דרשב"א א"ל דמקודשת בהנאת מחילת מלוה ואך דבעינן שיהא הנאת ממון ממחילת המלוה בעין וע"כ בנשתייר ש"פ בעין מהני הנאת מחילת מלוה דז"א דניחא אדם נותן פרוטה בהנאת מחילת מלוה על דינר שמא נותן ש"פ על ש"פ דכיון דלא מהני הנאת מחילת מלוה במה שנגנב או שנאבד אלא באותו ש"פ שנשתייר בעין ואותו שו"פ אינו שו"פ הנאת מחילתה בשלמא לרבנן ניחא דאינהו ס"ל דאע"פ שלא נשתייר ש"פ מקודשת בהנאת מחילת כל המלוה שפיר אבל לרשב"א דלא מהני הנאת מחילת מלוה רק באותו שו"פ שנשתייר בעין ע"ז קשה שמא נותן אדם שו"פ על שו"פ ואלא ע"כ דלא מצינן לאוקמי' הא דרשב"א דס"ל דמהני בנשתייר במלוה שו"פ כיון דלהוצאה ניתנה והנאת מחילת מלוה לא שייך

בשו"פ אך כאוקימתא דר' אלעזר דהוא פתר לה בשינתה במעות המלוה מדעת הבעלים והוי גזילה ועל הא דקשיא וכי מקדשין בגזילה ע"ז מסיים הגמ' אית תניי תנא מקדשין בגזילה ואית תניי תנא אין מקדשין בגזילה אר"מ מן דאמר מקדשין בגזילה בגזילה שהוא יכול להוציא מידו מן דאמר אין מקדשין בגזילה. בגזילה שאינו יכול להוציא מידו. וע"כ בגזילה שהוא יכול להוציא מידו הוי כמו פיקדון כסברת התוס' ז"ל במס' ב"מ דף ו' ע"א עיי"ש:

אר"ז נעשה החנוני שלוחו של בעה"ב לזכות לפועל כו' מה נפיק מביניהן הי' החנוני חרש כו' הי' הפועל חרש ע"ד דר"ה לא חשש שאין זכיות כחרש והק' בציון וירושלים עי' לעיל בפ"ק דמשמע דחרש אית לי' זכי' וכאן אמרו דאין לו זכי' וצ"ע דהירושלמי סותר זא"ז עכ"ל ז"ל קושייתו מבואר בפשיטות כיון דבפ"ק אמרינן דחרש זכי לעצמו א"כ לפ"ז יש לו זכי' לזכות עבור אחרים כדאיתא בתוס' ז"ל במס' גיטין דף ס"ד ע"ב לפיכך בקטן זוכה לאחרים כשהגיע למדריגות צרור וזורקו אע"פ שזכי' מצד שליחות הוא ואין שליחות לקטן הוא משום הא דממעטינן קטן משליחות היינו דווקא במידי דלא זכי לנפשי' כמו בתרומה אבל בזכי' כמו דזוכה לנפשי' זוכה גם לאחרים א"כ לפ"ז כיון דאמרינן בפ"ח דחרש יש לו זכי' וזכה לעצמו א"כ כמו כן יכול לזכות לאחרים אבל עיין בדברינו בשו"ת רידב"ז בסי' מ' דמבואר שם היטב דלא מיירי התם בחרש אם יש לו זכי' לעצמו ז"א דחרש לא הגיע למידת קטן של חפץ ומחזירו לאחר שעה ואינו זוכה לעצמו רק התם מיירי שאחרים זוכים עבורו וזה מהני אפילו לקטן בן יומו ודקי"ל זכין לקטן אפילו בן יומו משום דקטן אית ליה זכיה משום דאתא לכלל שליחות וחרש משום דכתיב איש והוא בכלל איש עיי"ש בדברינו ודוק:

## הלכה ו

אמר ר"א באחיות לא קידש ובחטאות כיפר האיך עבידא כו' המזבח בורר את הראוי לו כו' כו' ר' זעירא בשם ר' יוחנן שחט את הראשון שלא לשמו ואת השני לשמו פי' שהפרשו שניהם לשם חטאת רק דשחט תחלה אחד ואח"כ השני ונשחט הראשון שלא לשמו א"כ השני כיפר דאז תרוויי' כשירים הן כיון דבא השני שהיפרש תחלה לשם חטאת ונשחט לשמו א"כ כיפר וע"כ הראשון השלא לשמו אינו חטאת והוי ככל שאר הזבחים שכשרים שלא לשמו ונמצא דתרויי' כשרים וכ"ת האיך משכח"ל ב' חטאות כשרים ומפרש ע"ז הטעם דהא דמשכח"ל דתרוויי' כשירים הא כיון שכשר הראשון א"כ האיך כשר השני ומפרש שאינו הראשון שלא לשמו כשר אלא מכח שני הבא אחריו וע"כ תרווי' כשירים ואפילו דהראשון כשר מ"מ השני ג"כ כשר דהא כל עיקר דהראשון

כשר הוא בא כל כח הכשרות שלו משום השני אבל שחט הראשון לשמו ואת השני שלא לשמו בהא ל"ל דיהא תרוויי' כשירים דיהא השני ג"כ כשר מכח לשמו הבא לפניו ואם כן הוי הוא ככל הזבחים דכשירים שלא לשמן ז"א דהא קי"ל אם כיפר הראשון מה בא השני ומכפר על טומאה שאירע בין זה לזה במס' שבועות אם כן הוי עדיין על השני שם חטאת דפסול שלא לשמו ור' אלעזר מייירי בשחט שתיהן בבת אחת ור' זעירא בשם ר' יוחנן מייירי ששחט בזה אחר זה ובפסחים לא כיפר שלא בא אלא לאכילה ודוק:

## הלכה ז

מ"ט דריב"ל ובשרם יהי' לך כחזה התנופה מ"ט דריבפ"ז והי' לך אפילו לאחר שחיטה ע"כ וכו' וצ"ב להבין האיך ילפינן מחזה ושוק דילמא חזה ושוק נמי ממונו הוא לאחר שחיטה דליף מבכור ואלא ע"כ דקאי ע"פ תירוץ הראשון תמן בשם גרמי' ברם הכא בשם ריב"ל ונמצא ריב"ל לא יליף כל הקדשי' מבכור משא"כ לתירץ השני דדכאן וכאן בשם גרמי' במקדש בחיים ובראוי לנפול לו לאחר שחיטה ונמצא דלאחר שחיטה בין בבכור בין בחו"ש ממון גבוה הוא לא אתא שפיר האי דיליף ריב"ל בבכור לאחר שחיטה מחו"ש מנ"ל בחו"ש גופי' שמא ילפינן מבכור ובכור ממון הדיוט הוא אף לאחר שחיטה אלא ע"כ דקאי לתירוץ קמא דלא ילפינן מבכור ומתניתן אתיא כד"ה דאף ר"י ס"ל דאינה מקודשת כ"כ הק"ע ז"ל במס' קידושין פ"ב אבל קשה לי במה דמסיק מ"ט דריב"פ והי' לך אפילו לאחר שחיטה וקשה למה לריב"פ למילף מוהי' ולמאי בעינן האי ריבוי הא לדידי' לא מצינן למילף אלאחר שחיטה בבכור דהוא ממון גבוה מובשרם יהי' לך כחזה התנופה דדילמא חו"ש גופה ממונו הוא לאחר שחיטה ולמה לן לריבוי מיהיה לך כינן דילפינן כל הקדשים מבכור א"כ חו"ש גופי' ממונו הוא לאחר שחיטה וצ"ב להבין עומק הפשט ונראה לפענ"ד לפרש בע"ה עפ"מ דגרסינן במס' ב"ק דף י"ב ע"ב דגרסינן שם אר"י אליבא דר"י הגלילי הוא דאמר קק"ל ממון בעלים היא וכו' והתנן המקדש בחלקו בין בק"ק בין בקק"ל אינה מקודשת לימא דלא כריה"ג אפילו תימא ריה"ג ע"כ לא קאמר ריה"ג ממון בעלים הן אלא מחיים אבל לאחר שחיטה אפילו ריה"ג מודה דכי קא זכו משולחן גבוה קא זכו ומחיים מי אמר והתנן בכור מוכרין אותו תמים חי וכו' ואר"נ ארב"א לא שנו אלא בכור בזמן הזה וכו' ואיתיבי' רבא לר"נ וכו' ומשני רבינא בבכור בחו"ל ואליבא דר"ש וכו' ואי איתא לשני הא ריה"ג הא רבנן אמר לך מתנות כהונה קאמרת שאני מת"כ דכהנים כי קא זכו משולחן גבוה קא זכו ע"כ וכתבו בתוס' ז"ל דבבעלים לעולם ממון בעלים אפילו לאחר שחיטה חלק שלהם משלמים לעולם שלהן היא וממונם הוא וכהנים לעולם משולחן גבוה קא זכו והא דאמרינן בפ"ב דמס' ביצה

דף י"ט גבי נדרים ונדבות כי קא זכו משולחן גבוה קא זכו והתם בבעלים מיירי משום דעיקר השחיטה הוא לגבוה ע"כ מסקי בתוס' ז"ל דהמסקנא במס' קידושין דף נ"ב ע"ב הוא מחולק עם המסקנא דסוגיא דידן דהתם מסקינן גבי המקדש בחלקו כי אמר ריה"ג ממונו הוא מחיים אבל לאחר שחיטה אפילו ריה"ג מודה דכי קא זכו משולחן גבוה קא זכו והכא מסקינן דמת"כ אפילו מחיים משולחן גבוה קא זכו והתם במקדש בחלקו הוא חלק כהנים וסוגיות מחולקת המה ולהבין הנפ"מ בין חלק הבעלים וחלק הכהנים ובין מחיים לאח"ש הוא כך דהא מצינו במע"ש אליבא דר"י ממון בעלים הגם דמע"ש הוא קודש מ"מ אינו קדוש רק דהבעלים יאכלוהו בקדושה אבל לענין ממון הוא ממון בעלים וה"נ בכל קודש והקדש דנקרא הקדש לענין שאוכל בקדושה אבל הממון הוי של הבעלים וזה דווקא בדבר שלא נעשה בו עבודה להקדש אבל בחלק הכהנים של חו"ש דנעבדה בו עבודה דהוא תנופה ועלה על השולחן נמצא דכיון דהכהן זוכה לאחר שעלה על השולחן אז זוכה משולחן גבוה ואז הוי ממון גבוה ע"כ קרא בכ"מ גבי מע"ש לר"מ ממון גבוה ולא קאמר משולחן גבוה דממון גבוה ושולחן גבוה שני ענינים הן הילכך ס"ל להתוס' ז"ל דבבעלים אפילו לאחר שחיטה ממון בעלים דהא בחלק הבעלים לא נעבדה עבודה דהא חלק הבעלים א"צ תנופה ולא עלה על השולחן גבוה ומעולם לא הי' על השולחן גבוה ולא שייך למימר משולחן גבוה זכו הילכך אפילו לאחר שחיטה ממון בעלים הוא והא דאיתא במס' ביצה דף י"ט דכי קא זכו משולחן גבוה קא זכו והא התם איירי בבעלים ובבעלים לא שייך משולחן גבוה פי' מהרש"ל ז"ל דה"פ דהבעלים נוטלים פרס בעד השולחן שהזמין לגבוה ע"כ עיקר הוא בשביל שולחן גבוה והגבוה משלם פרס לבעלים בעד שהזמין שולחן לגבוה ונמצא דעיקר השחיטה דנונ"ד הוא לערוך שולחן לגבוה רק דהגבוה נותן לו פרס בעד זה נמצא לדעת התוס' ז"ל דבכהן לעולם ממון גבוה הוא אפילו מחיים דהא עיקר זכיותם מחיים הוא בעד החלק שיש להם בחזה ושוק ואימתי בא להן החו"ש הוא משולחן גבוה ע"כ גם בחיים הוא זוכה משולחן גבוה דכל עיקר זכייתו הוא משולחן גבוה אבל בעלים אפילו לאחר שחיטה ממונו דמעולם לא זכו בעלים משולחן גבוה דחלקו אינו צריך תנופה ועפ"ז יומתק הירושלמי הזה דהנה בקק"ל דאיכא גזה"כ דממון בעלים הוא וסתם כתב רחמנא מעל ב"ד לרבות קק"ל שהן ממונו ולא כתב שום חילוק בין מחיים בין לאחר שחיטה עכ"ז ס"ל דע"כ לא קאי רק אמחיים דדבר העולה על השולחן של גבוה בודאי ממון גבוה הוא וא"כ לפ"ז אם הבכור היה עולה על שולחן גבוה הוי אמרנן נמי דהא דכ"ר גבי בכור לא יפדה אבל נמכר דממון בעלים הוא היינו דווקא מחיים אבל בשעולה על שולחן גבוה בודאי ממון גבוה הוא אבל

מכיון דבכור אינו עולה על שולחן גבוה דלא צריך הבשר תנופה גבי בכור ע"כ אין חילוק בין מחיים בין לאחר שחיטה וע"כ קאמרינן מ"ט דריב"פ בשם ריב"ל משום שנאמר ובשרם יהי' לך כחזה התנופה וא"כ בכור מדמה רחמנא לדבר הצריך תנופה והוי כל בשר הבכור לאחר שחיטה וזריקה כמו חזה התנופה ממש וכמו שחזה התנופה לאחר שחיטה משולחן גבוה קא זכו כן נמי בכור וע"כ הוי בכור כמו דבר הצריך תנופה וע"כ הוי הגזה"כ דממון בעלים הוא רק מחיים אבל לאחר שחיטה הוי כמו דזוכה משולחן גבוה ע"כ לפ"ז קאי הסוגיא הזאת אפי' לתירוץ השני דילפינן חו"ש מן בכור דמחיים ממון בעלים הוא ומתניתן ר"מ הוא ואתא שפיר הכל בע"ה ועי' בתוס' הרי"ד ברפ"ק במס' מע"ש מבואר כל הסוגיא באורך עיי"ש:

## הלכה ט

ריב"ח אמר אדם נותן מעשרותיו בט"ה כו' הסוגיא הזו מתוקנת גרסתה במס' דמאי פ"ו עיי"ש וה"פ דר"י ס"ל דאסור לישראל ליטול דמים בעד ט"ה וריב"ח ס"ל דמותר ופריך מתניתא פליגא על ר"י אומר הילך סלע זו ותן לבן בתי כהן א"כ מוכח דמותר ליטול דמים בעד ט"ה ומשני ברוצה ליתן לשנים ובן בתו אחד מהן בזה לא שייך ט"ה דהא בלא"ה הי' נותן לו בעון קומי ר"ז בהדא כהן לישראל ר"ח בשם ר"מ הכין אמר לו ע"ד דריב"ח כהן לישראל למה הוא אסור לא מפני מראית עין פי' דלמה אסור לכהן ליתן לישראל סלע שיתן לכהן אחר לא מפני מראית העין אפילו דישראל מותר ליתן לישראל סלע בעד שיתן לכהן אליבא דריב"ח מ"מ כהן לישראל אסור ליתן בעד כהן אחר כדאיתא במס' בכורות דף כ"ז כיון דלדידיה חזו מחזי כמסייעא עיי"ש בפרש"י ז"ל אף ר"י א"ל מפני מראית העין ולעולם מיירי בשרוצה ליתן לשנים ואז מותר אליבא דר"י ואין להקשות א"כ אף כהן מותר באופן זה בעד עצמו משום דכמו דלריב"ח דמותר בכל אופנים בישראל לישראל בעד כהן מ"מ כהן לישראל בעד כהן אחר אסור כמו כן לר"י דישראל לישראל מותר באופן זה ברוצה ליתן לשנים מ"מ הכהן עצמו אסור מפני מראית העין דהא הגם דלא מצינו בשום מקום לר"י איסור דמראית העין בכהן דהא לדידי' מדאורייתא אין נותנין מעשרותיו בט"ה מ"מ אית ליה מראית העין כמו לריב"ח דאדם נותן מעשרותיו בט"ה מ"מ הכהן עצמו אסור משום דאית לי' לר"י נמי מראית העין וע"ז מקשה אר"י בר"ב חילול קדשים יש כאן ותימר מפני מראית העין פי' דר"י בר"ב מתמה דלמה צריך כלל למראית עין דפשיטא דבכהן עצמו יש כאן חילול קדשים אפילו ברוצה ליתן לשנים דנפקא לן מדאורייתא:

מהו ריב"ח אמר פי' דס"ל דלר' יוחנן דס"ל אין אדם נותן מעשרותיו בט"ה הוא מדרבנן מפני מראית העין היינו משום דבכהן כה"ג אסור מן התורה שיתן כהן ממון לישראל שיתן לו המעשרות וע"כ בישראל כה"ג אסור מדרבנן מפני מראית העין אבל לר"י ב"ח דס"ל דבישראל ליכא איסור דמראית העין והוא משום דס"ל דבכהן גופי' אין אסור מן התורה אלא מפני מראית העין א"כ ברוצה ליתן לשנים דליכא מראית עין מותר אליבא דר"י בר"ח גם בכהן מישראל כה"ג [אבל לר"י פשיטא דבכהן מישראל אפילו ברוצה ליתן לשנים דהא אסור מן התורה ולא משום מראית עין] או דילמא דאף ר"י בר"ח ס"ל דכהן מישראל אסור מן התורה מפני חילול קדשים וע"כ אפילו ברוצה ליתן לשנים אסור ג"כ ולא אגיבון לא השיב להם. ר' חזקי' בשם ר' אחא הכין אמר ע"ד דר"י בר"ח כהן מישראל למה הוא אסור לא מפני מראית עין אוף ר' יוחנן אית ליה ישראל מישראל אסור מפני מראית עין. וא"כ כשם דמותר לר"י בישראל מישראל בשרוצה ליתן לשנים כמו כן מותר לר"י בר"ח בשרוצה ליתן לשנים אפילו בכהן מישראל. וע"ז אמר ר"י בר"ח דז"א דחילול קדשים יש כאן ותימר מפני מראית עין פי' דע"כ בכהן מישראל לכ"ע הוא מן התורה בין לר"י ובין לר"י בר"ח ועוד מן הדא מוכח דכהן מישראל אינו מפני מראית עין אלא מן התורה דהא תני הכהנים והלוים המסייעים בבית הגרנות אין להם לא תרומה כו' והא התם לא קירוב לו ממון רק סיוע בעלמא וליכא שום מראית עין ואפ"ה אסור ע"כ דהוא לאו משום מראית עין אלא מן התורה כדמסיק ואם נתן חילול שנאמר ולא יחללו את קדשי ב"י כו':

## פרק ג

### הלכה א

לפיכך אם מת השני או גירשה בתוך ל' יום כו' לאחר ל' יום כו' וכן מסיק ר' אבוה בשם ר' יוחנן הר"ז עולה לאחר ל' יום מכרה הר"ז מכורה הקדישה הקדש חזר ולקחה בתוך ל' יום חל עלה הקדש עולה לאחר ל' לא חל עלה הקדש עולה ונמצא דב' ענינים הללו קידושי אשה וקדושת קרבן הכל שוה בדין זה ממש ע"ז קאמר בגמ' דלא דמיא עולה לאשה דבב' דינים הללו לא דמי זל"ז אף דהדין שוה בשניהם דהמעשה השני' תפקיע מעשי הראשונה וכשנפסק מעשי השני' תחזור מעשי הראשונה למקומה ולא אמרינן כיון דאיפסיק איפסיק ואבל לא דמי זל"ז והוא כעין צריכותא בעלמא דלמה תנינן ב' פעמים משום דבאמת לא דמיא עולה לאשה דהא באשה הוי קידושין בשניהם וקדושת שניהם שוה דבין בראשון ובין בשני הוי קידושין גמורין ולא אלים כח הקידושין של

ראשון משל שני משא"כ בהקדש לקדוה"ג לקרבן לאחר ל' ובתוך ל' מכר להדיוט אי הקדיש לבד"ה דאלים ההקדש הגוף דלאחר ל' מהמכירה דהדיוט או מהקדש דבד"ה דבתוך ל' דהא לשיטת הירושלמי בפ' הנזקין במס' גיטין דאף דבעלמא נזקין ומלוה בעדים נזקין קודם ואילו במלוה דהקדש ונזקין ההקדש קודם א"כ אלים כח ההקדש דלאחר ל' מהמכירה דבתוך ל' ונמצא דמקידשה השני בתוך ל' דמקודשת לשני ונפקע קידושי הראשון דלאחר ל' לא נשמע מכרה בתוך ל' או הקדיש לבד"ה דתיפקע ההקדש ראשון דלאחר ל' דאלים ממנה ומחזר ולקחה בתוך ל' דחל ההקדש עולה לא נשמע דאם מת או גירשה בתוך ל' דחל הקידושין מהראשון דלא אלים הראשון מן השני דקידושין דתרויי' שוין ויכול להיות כיון דפסק פסקי ומסיק מה דמיא אשה לעולה דיהא הקידושין מהראשון דלאחר ל' אלים מקידושי השני ואעפ"כ תפקיע הקידושין משני את קידושי הראשון ומה דמיא עולה לאשה שיהא כח שניהם שוין ואעפ"כ כשנפסק השני חוזרת הראשונה דלא פסקה השני לגמרי את הראשון ואזיל ומפרש מה דמיא אשה לעולה אר"ח בר אדא תיפתר שמת השני והוי לי' אח מכיון שהיא זקוקה ליבום לא חלו עליה קידושי הראשון דנמצא דזיקה דקלושה הרבה מקידושין דזיקה לאו ככנוסה דמיא ולחד מ"ד זיקה פקעה בכדי עי' במס' יבמות דף י"ז ע"ב ודף י"ח ע"א עיי"ש מ"מ מפקיע הזיקה קידושי הראשון ומה דמיא עולה לאשה דיהא כח שניהם שוה מ"מ כשפסק השני חוזר הראשון ולא אמרינן כיון דכח שניהם שוה כיון דפסקה פסקה א"ר מתני' תיפתר שהקדיש לבע"מ קבוע ולא הוי רק לדמי עולה לאחר ל' יום והקדישה לבד"ה בתוך ל' ונמצא דהשתא ב' קדושות שוין דתרווי' הוי קדושת דמים וז"ב פירוש האמיתי בע"ה ומאד קשה לי להבין פי' המפרשים ז"ל ובס' נו"י ז"ל כתב ומפרש ג' פירושים עיי"ש והפי' הנכון הוא כמו שכתבנו בפשיטות גמור ודוק:

ר"א בשם ר"י שור זה עולה ל' יום כל ל' יום עולה ולאחר ל' יום יוצאת לחולין מאיליה מעילתה מה היא ר"י אמר מעילתה ברורה ר"ז ר"ה תריהון אמרין מעילתה ספק עי' מה שבארנו בע"ה הסוגיא הזאת באר היטב בשו"ת הרידב"ז ס"כ והבאינו ראי' גמור' דלאחר ל' איתגלי למפרע דלא הי' הקדש עולה דאם לא יקריבנה ההקדש תוך ל' הוי שלו וחולין מעכשיו והטעם דס"ל לר"י דמעילתה ברורה כתבנו שם דר"י אזיל לטעמי' במס' כתובות פ"ח עיי"ש ודוק:

מה בין הקדש מה בין אשה מצינו הקדש יוצא בלא פדיון ולא מצינו אשה יוצאה בלא גט והקשינו בשו"ת הרידב"ז דמאי פריך מה בין הקדש כו' הא באמת לא דמי דלעולם קידושי לשעה לא משכח"ל כדכתב הר"נ ז"ל במס' נדרים דף ל' משום דקידושי שעה

לא הוי הקדש הגוף אלא קידוש דמים ורק דבהקדש אם לא יקרבוה בתוך ל' הוי חולין למפרע ולא הוי קידושי שעה ממנפ"ש אם יקרבוה בתוך ל' א"כ הוי הקדש לעולם משא"כ באשה דהוי קידושי שעה וקדושי שעה אי אפשר ע"כ הוי לעולם ותרצנו שם שפיר נכון אך מחוסר קצת ביאור שם ע"כ צריך לבאר בכאן דהירושלמי ס"ל דלאו דנתקדשה לעולם משום דאין לה הפסק ז"א ורק משום דאפילו לא נמשך הקידושין עד עולם ולאחר השעה נפסק הקידושין ואינה אשתו עוד מ"מ צריכה גט משום דהקידושין של אותו שעה לא פקע וצריכה גט ואסור להנשא לאחר בלא גט מקידושין של אותו שעה והגם דנבטלה הקידושין מכאן ולהבא ואינו שוב מקודשת לו מ"מ צריכה גט לענין להנשא לאחר משום הקידושין של אותו שעה וכמו בשפ"ח שיש לה אישות עם ע"ע כשיצא ע"ע לחירות ונתבטלה האישות מ"מ איתא בירושלמי בפ"ק דאינה יכולה להנשא לאחר משום האישות דהיתה לה ואין היתר בביטול אישות בלא גט ובלא מיתת הבעל דהא אי לא מצינו בתורה מפורש היתר דמיתת הבעל לא הוי ידעינן דיצאה מאיסור א"א במיתת הבעל ואע"פ שפשיטא דעכשיו נתבטל האישות מ"מ לא' הוי ידעינן דנפקע איסור א"א אך דילפינן זאת מקרא אבל ביטול האישות מכאן ולהבא בלא ב' המתירים בלא גט ובלא מיתת הבעל לא מהני שתפקע איסור א"א וע"כ אפילו דלבתר השעה נתבטל הקידושין מכאן ולהבא מ"מ אסורה להנשא לאחר ויש לה עלה דין דא"א בלא גט ובלא מיתת הבעל. וע"כ פריך שפיר מה בין הקדש ומה בין אשה דמ"ש באשה דלא נפקע האיסור מזה השעה על עולם ומ"ש בהקדש דיכול להפקיע מאיסור הקדש אפילו על למפרע ומשני לא מצינו אשה יוצאה בלא גט וע"כ בלא המתירין הללו אין תקנה לאיסור א"א משא"כ בהקדש דלא בעינן התקנות הללו דפדיון דווקא דמצינו הקדש יוצא בלא פדיון ודוק:

א"ר יצחק בר אלעזר הדא דאת אמר בשקידשה בכסף אבל אם קידשה בשטר הואיל ולא למדו כתב קידושין אלא מגירושין כו' מכאן מוכח מפורש דלא מקשינן הוי' ליציאה רק בקידושי שטר ולא בקידושי כסף ועי' בר"נ ז"ל ברפ"ק במתניתן דר"פ דמפלפל בזה אם קידשה במחובר לקרקע בתורת שוה כסף אם מקודשת עיי"ש דמאריך בזה אם מקשינן הוי' ליציאה בקידושי כסף עיי"ש והכא בסוגין מפורש הוא ודוק:

**חד תלמיד בעי קומי ר"ז נתן לה בשחרית ע"מ לגרשה בין הערבים עד סוף הסוגיא.** הסוגיא הזאת חמורה ולא הבנתי פירוש של כל המפרשים ז"ל ובס' עמודי אור מבאר ג"כ הירושלמי הזה ואינו מובן ונראה לפענ"ד לפרשו בפשיטות גמור לאמש"ת בע"ה. עפ"מ דגרסינן בבבלי דמכלתין דף ס' מתיב ר"ח מהיום ולאח"מ גט ואינו גט כו' אלא לר"י דאמר שיורא הוי כל גיטא דמשייר בה לאו כלום הוא יבומי תתיבם כו' והק' התוס'

ז"ל והרשב"א ז"ל א"כ קידושין נמי ששייר בה לאו כלום הוא דהא בעינן קידושין דומיא דגיטין ויצאה והיתה עי' ברשב"א ז"ל דמאריך בזה וכתב וז"ל ז"ל וי"ל דהכא לאו שיור גמור הוא אלא אתחילי הוא דמתחלי מהשתא ומיגמר לא גמרי עד תלתין יומין והכא איתמר בירושלמי כל ל' יום קונה ואינו קונה לאחר ל' קונה קנין גמור [והוא הירושלמי הזה] וה"ה לגיטין כה"ג דאילו אמר לה הרז"ג מעכשיו לאחר ל' יום הרז"ג אבל במגרש לאחר מיתה כיון דלאחר מיתה אינו זמן הראוי לגט וכל זמן שהוא בחיים לא גירש שיור גמור הוא ודכותי' גבי קידושין אילו אמר האמ"ל מעכשיו ולאח"מ לאו כלום הוא ואינה זקוקה ליבום לפי שזה שיור גמור שאין לאח"מ זמן ראוי לא לגירושין ולא לקידושין כו' [והוא כתירוץ התוס' ז"ל] ומיהו לעיקר תירוץ זה קשיא לי דא"כ שאינן נגמרין עד לאחר ל' יום אם מת בתוך ל' לא תהא זקוקה ליבום דהא אין גמר קידושין לאח"מ ולישנא דר"י וודאי לא משמע הכי כו' וא"נ נקרע שטר אירוסין קודם ל' לא תהא מגורשת כו' כו' א"כ אם יבא שני ויקדשה בקידושין גמורין או מעכשיו ולאחר עשרה דזמן גמר קידושיו קודם לזמנו של ראשון נימא קידושי שני קידושין קידושי ראשון לאו קידושין דהאיך גמורין קידושי ראשון אחר שיגמרו קידושי שני והא אילו בא שני ויקדשה לאחר ל' יום שנגמר קידושי ראשון אין חוששין לה משום קידושי שני ועוד דגמרין לא נסיב טעמא משום מתחיל וגומר אלא כל חד וחד רווחא לחברי' שביק כלומר שייר בהו זמן שיחולו קידושין אחרים אלא מסתברא דלר"י אפילו אמר לה האמ"ל מעכשיו ולאח"מ הר"ז מקודשת אלא שתופסין בה קידושין אחרים לעולם דרווחא שבק לכל מאן דמקדש לה עד לאח"מ וכן נראה מדברי הראב"ע ז"ל שהוא ז"ל פירש דר"י סבר לה כבעיא דר' אבא דהתם דאמר דעד כאן לא אמרי רבנן הכא אלא דבעינן כריתות וליכא אבל התם קנין כל דהוא וכדחייש לה נמי אביי התם דאמר את"ל איתא לדר' אבא בא ראובן וכו' והילכך כל ל' יום קונה אע"פ שיש בו שיור ואם בא אחר וקידשה בינתים מקודשת אף לשני לעולם אפ"ה הוי קידושי דקנין כל דהו הוי קנין אבל בגט בעי כריתות גמור וליכא עכ"ל ז"ל ובתשו' הרשב"א ז"ל סי' תש"ז כתב דלרב ושמואל יכולין לגרש תוך זמן ממנפ"ש דאפילו הוי תנאה אין זה ככותב גט לאשה דעלמא שתתגרש בו לכשיכנס דהכא שאני לכשיגיע זמן הל' ונמצא אשה זו מקודשת למפרע מתחלת השלשים ומ"מ עדיין אני מסתפק בדברי רבותינו ז"ל לפי שקשה לי לשון הגמ' בדשמואל דאמר לאחר ל' יום פקעי קידושי שני וגמרי קידושי ראשון מאי גמרי אין כאן גמר אלא גילוי מילתא אלא הול"ל לאחר ל' יום פקעי קידושי שני ומקודשת לראשון דהא לשמואל פשיטא ליה דתנאה הוי דאם יגיע זמן הל' יום קאמר דמקודשת מעכשיו ויגמרו לל' יום כענין שאמרו

בקטנה כי גדלה קידושין בהדה וכלשון הזה מצאתי בירושלמי דגרסינן התם תוך ל' אינה קונה כלל לאחר ל' קונה קנין גמור ולפיכך אפילו לרב אי אפשר לכתוב לה גט עד ל' יום עד אותו זמן ואין גט אלא לאחר גמר קידושין ובזה רב לחומרא ור' יוחנן לקולא דלר"י כולהו חיילי מהשתא וכדאמר ר"י אפי' קידושי מאה תופסין בה אלא דכל חד וחד רווחא לחברי' שבק והילכך מהשתא גמרי קידושין כולם ויכולין הן ליתן גט מהשתא עכ"ל ז"ל:

והנה מה שכתב הרשב"א ז"ל דאם לר"י הוי התחלה וגמר אם מת לא תהא זקוקה ליבום ולישנא דר"י ברור דהוי זקוקה ליבום בזה נחלקו רבותינו בעלי התוס' ז"ל בזה דהא הם ז"ל מפרשין דלר"י הוי התחלה וגמר מ"מ אם מת קודם הגמר הוי זקוקה ליבום דהא מלישנא דר"י פשיטא משמע כדכתב הרשב"א ז"ל דלשון תופסין בה פשיטא דזקוקה ליבם ומ"מ סבירא לי' לרבותינו בעלי התוס' ז"ל דאע"פ שלא נגמר עדיין מ"מ לא נתבטל הקידושין למפרע וצריכה חליצה על התחלת הקידושין אע"פ שלא בא לכלל גמר [ויש לה"ר לשיטתם ז"ל] כיון דהי' ראוי בשעת קידושין שיבוא לידי גמר ע"כ נתפס מקצת הקידושין דנקרא התחלת קידושין וצריכה חליצה כההיא דאיתא בירושלמי בפירקין לעיל ה"א דתני ר"ח כל תנאי שנתקיים אע"פ שבטל לאחר מכאן הר"ז מקודשת וכל שבטל בשעת קידושין אע"פ שנתקיים לאחר מכאן אינה מקודשת וא"כ כשקידשה לכתחילה בשעת קידושין מעכשיו לאחר מיתה הוי תנאה שבטל בשעת קידושין משא"כ מעכשיו לאחר ל' הוא ראוי להתקיים בשעת קידושין ונמצא למדין אנחנו תילי תילי הלכות מהרשב"א ז"ל והתוס' ז"ל דאם הוי התחלה וגמר אם נתקדשה לאחר בתוך ל' לאחר עשרה ימים או קידושין גמורין אז לא נגמר הקידושין מהראשון ולא הוי קידושין כלל ולפ"ז לשיטת התוס' ז"ל דלעולם לא נגמר קידושי ראשון ומ"מ צריכה גט כיון דהי' ראוי לבוא לידי גמר בעת התחלה ואם נתן לה גט בינתים אם הוי התחלה וגמר לא הוי גט כיון דבא גמר הקידושין אחר הגט אבל אם לא הוי רק קנין מקצת שפיר הוי גט:

ולפ"ז עולה הירושלמי על נכון דחד תלמיד בעי קומי ר"ז נתן לה בשחרית ע"מ לגרשה בין הערביים פי' שנתן לה גט לא שיחול על לאחר ל' אלא שיחול הגט קודם לאחר ל' אלא בין הערבים של ל' והוא קודם שיגמר הל' יום והתפיס האיבעיא שנגמר ברגע האחרינא קודם כלות ל' ובין הערבים אין זמן להכתיבה והנתינה אלא נתן לה בשחרית ע"מ שתחול חלות הגירושין קודם כלות היום ל' ויחיל בין הערבים ותלי בזה אם הוי התחלה וגמר לא הוי גט כלל משום דבא חלות גמר הקידושין לאחר הגט ואם הוי רק קנין כל דהו הוי גט גמור ע"ז אמר חד דויד תלמיד אחד ששמו דויד סבר מימר כל שהוא קונה פי' דהוי

רק קנין כל דהוא ולא התחלה וגמר ע"כ חל הגירושין א"ל ר"ז דאינו כן אלא כל ל' יום קונה ואינו קונה לאחר ל' יום קונה קנין גמור פי' דהוי התחלה וגמר כדפירש הרשב"א ז"ל א"כ לא הוי גט משום דבא הגמר קידושין אחר הגט וע"כ לא הוי גט אבל אם בא השני והוסיף בה קנין גמור א"כ לפ"ז לא יבוא לידי גמר קידושין [כדכתב הרשב"א ז"ל] וע"כ חל הגט [דלשיטת התוס' ז"ל צריכה גט] וכ"ת למאי מהני הגט הא בין כך ובין כך מקודשת לאחר אבל נפ"מ אם מת השני שקידשה קידושין גמורין קורא אני עליה לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה וזהו פי' הנכון בע"ה ותדע ששיטת הירושלמי מסתעיא לדעת רבותינו בעלי התוס' ז"ל דהא הירושלמי ס"ל דכל שלשים קונה ואינו קונה ולאחר ל יום קונה קנין גמור. ופירושו דהוי התחלה וגמר מ"מ מסיק בסוגיא בסמוך דאם מת נופלת לפני יבם מיהו הא יש לדחות דלקמן מיירי שמתו אחר הגמר אבל לפי הרשב"א ז"ל כשנגמר מאחד נפקע מן השני א"כ לא הוי אשת ב"מ וגם מהא דקאמרינן לעיל בסמוך אר"א לכן צריכה אפילו שקידשה השני קידושין גמורין כדמסיק כל אשה שאינה קנוי' לאדם אחד אפי' קידושי מאה תופסין בה וכפי' הפ"מ ז"ל דאפילו שקידשה השני קידושין גמורין לא נפקע התחלת קידושין מהראשון דנתפס בה קידושי מאה אלמא דכיון דבעת התחלה היה ראוי לבוא לידי גמר אע"פ שנתבטל הגמר מ"מ כיון דנתפס ההתחלה שוב לאפקעי בלא גט ודע דגם הרשב"א ז"ל ס"ל בשיטת הירושלמי שהוא כדעת התוס' ז"ל רק דקשה לו כל עיקר הטעם למה הוא כן כדמוכח מלשונו ז"ל דכתב דקשה לו כל עיקר הטעם שבירושלמי ועוד דבגמ' דילן לא משמע דהוי התחלה וגמר עיי"ש ודוק:

היו שלשה אחין וקדשוה שנים כו' א"ר יוסי טעמא דר"י ב"פ כל יבמה שאין כולה לפנים צד הקנוי שבה נידון משום ערוה וערוה פוטרת צרתה כו' פי' דהוי כההיא דגרסינן במס' יבמות דף ח' ע"ב ולקח ולקחה כו' כל היכי דאיכא תרי ליקוחין דאי בעי נסיב האי כו' ערוה כו' ולפ"ז היכי דלא קידשה אלא חד מן האחין ומת נופלת לפני אחיו דהא יכול להכניס כל היבמה לפנים וע"י הבעילה יכול לנסוב כולה ויכניסה כולה לרשותו מקצת מכח אחיו ומקצת ע"י עצמו משא"כ שחצי' כבר קנוי לו ע"כ אינו יכול להכניסה כולה לפנים והוי כמו בערוה וצרתה כיון דאינו יכול להכניס כל הבית לרשותו או האי או האי לא שייך זיקת יבום וה"נ כיון דאינו יכול להכניס כל הבית לרשותו דהא צד אחד כבר קנוי לו ולא שייך ולקחה לו לאשה על כולה הוי ממש כמו ערוה וצרתה אליבא דרבי וצד הקנוי כבר הוי כמו ערוה דפוטרת צרתה משום דאינו יכול לקיים ולקחה לו לאשה על

כל הבית וע' בחיבורינו מגדל דוד במערכה דמס' קידושין שהארכנו שם בסוגיא הזאת עיי"ש ודוק:

## הלכה ב

ר' אבהו בשם ר'יוחנן סדר הסמפון כך היא פי' הסוגיא הזאת מתבארת יפה בפי' המפרשים ז"ל וכן הוא בהדיא בחידושי הריטב"א ז"ל במכלתין דף ס' עיי"ש שמבאר כן כל הסוגיא ועיי"ש ודוק:

עד שיהא מדעתו ומדעתה פי' דהסמפון צריך להיות בהסכם שניהם דשניהם יסכימו שהי' סימפון ביניהם הי' מדעתו סימפון ומדעתה קידושין פי' באם הוא טוען שהסכמנו על סימפון והיא טוענת שהסכמנו על קידושין האיך הדין אם זה דומה לטענה דלעיל הגיע זמן הוא אומר נתתי והיא אומרת לא נטלתי או לא דמי דהתם מודין שניהן שהי' סימפון ע"כ אין כאן קידושין עד שיברר שנתקיים התנאי אבל הכא כשנחלקו אם הי' סימפון או קידושין אפשר דלמי שאומר שהי' קידושין נאמן על עצמו ויש כאן קידושין ולא דמי לנחלקו על קיום התנאי דהתם למאן דאומר שנתקיים התנאי עליו לה"ר משום דתנאי הוי בקום ועשה כדכתב הריטב"א ז"ל דע"ה וכ"ז שלא הביא ראיה אם יש שטר סימפון מאן דאמר שנתקיים התנאי הוי כטוען פרעתי לנגד שטר כדכתב הריטב"א ז"ל ואין כאן קידושין אפילו למאן דאמר דנתקיים התנאי ושאל הגע עצמך שאין שם סימפון אלא ספק כגי' הריטב"א ז"ל פי' אם בזה הוי ספק א"כ למ"ד דנתקיים התנאי הוי לדידיה קידושין א"ר יוסי מכיון שאומרה עליו לה"ר כיון שהתנאי הוא בקום ועשה כללא של דבר כל שהתנאי כקום ועשה עליו לה"ר וכשלא הביא ראי' שנתקיים התנאי אין כאן ספק והוי כמו בשטר סימפון דהוי שטר בחזקתו בחזקת שלא נתקיים התנאי בודאי והילכך אפילו אין שם שטר סימפון אלא ספק נמי עליו לה"ר כלומר אפי' אין שם שטר סימפון נמי לא הוי ספק אלא ודאי שלא נתקיים התנאי משא"כ באם מוחלקים בעיקר הדבר אם הי' סימפון או קידושין בזה ס"ל לר' חגי דהוי ספק וע"כ מאן דאמר קידושין הוי קידושין לדידיה ע"כ ר"ח אמר סימפון דהוי כמו למחלוקתן לעיל דהוי מחלוקת ביניהם בסימפון ור' חגי אמר דבזה הוי קידושין ולמ"ד קידושין הוי קידושין לדידיה והוי ר"ח מתריס קיבל ר"ח א"ל ר' הילא קיבל ר' חגיי כלומר האיך אתה מתריס קבל חגיי דחגיי אינשא סבורא הוא דמר ר"ז באדר קדמייא דמך ר' הילא באדר תנייא אתא עובדא קומי ר"ח חבריהון דרבנן ובעי מיעבד כהדא דר' חגיי א"ל ר' שמואל בר אימי לא יאות הוי ר"א א"ל קבל לחגיי דחגיי אינשא סבורא הוא וא"כ למה רצית למתריס לקבל חגיי א"ר חגיי מתניתא מסייעא ליה קדשתני והוא אומר לא קדשתיך הוא מותר

בקרובתיה והיא אסורה בקרוביו אלמא דכיון דהיא אומרת דהוי קידושין הוי קידושין לדידה א"כ כשנחלקו בסימפון זה אומר סימפון וזה אומר קידושין למ"ד קידושין הוי קידושין לדידיה התיב ר' בורק קומי ר' מנא ואמר אף בסימפון כן כלישנא דירושלמי בכ"מ א"כ לעיל בסימפון דזה אומר נתתי והיא אומרת לא קבלתי למה לא תאמר ג"כ כן דמאן דאמר נתקיים התנאי הוי קידושין לדידיה א"ל לית סימפון ספק פי' דבסימפון ליכא ספק דאם בשטר בודאי כשאומר נתתי הוי כטוען פרעתי לנגד שטר דאין בדבריו כלום ואפילו הגע עצמך שאין שם שטר סימפון אלא ספק כדשאל לעיל ומסיק נמי דאפילו בלא שטר אין כאן ספק אלא המ"ח ע"ה דתנאי בקום ועשה אין בדבריו כלום שאומר שנתקיים התנאי וע"כ לית ספק בסימפון דלעיל אלא כיון דהוי או סימפון הוא או קידושין כלומר אלא דווקא בנחלקו אם סימפון או קידושין דזה אומר סימפון וזה אומר קידושין בזה הוי ספק וע"כ למ"ד קידושין הוי קידושין לדידיה משא"כ בסימפון לעיל הוא אומר נתתי והיא אומרת לא נטלתי אם שיש שטר סימפון הוי טוען פרעתי על השטר ואין כאן ספק ואפילו כדפריך הגע עצמך שאין שם סימפון אלא ספק כגי' הריטב"א ז"ל מסקינן נמי לעיל דאין כאן ספק משום דהוי תנאי בקום ועשה ואין כאן ספק כלל כדכתב הריטב"א ז"ל בדף ס' ע"ב ד"ה ולאחר ל' וז"ל ז"ל שאם אמר לאשה הראמ"ל ע"מ שאתן לך מאתים זוז הרי הוא בחזקת שלא נתן עד שיהא שם ראי' שנתן ואם עבר זמן קיום התנאי אינה מקודשת כלל ואפילו גט אינה צריכה מספק שע"מ כן קדשו שכל זמן שלא יהי' שם ראי' שקיים התנאי שלא נוכל לומר קיימתי עכ"ל ז"ל וא"כ אין כאן שום ספק בסימפון כשהוא אומר נתתי והיא אומרת לא נטלתי משא"כ כשהוא אומר סימפון והיא אומרת קידושין אז הוי ספק קידושין ע"כ למ"ד קידושין הוי קידושין שוי אנפשי' חד"א ודוק:

## הלכה ג

ר' חגיי בעי קומי ר' יוסי והן אם לא כי אחר הוא דהא בב"ג וב"ר הוי התנאי באם יעברו דיותן להם לאחר שיעברו א"כ הוי כאחר והא קאמרינן לאחר שירדו גשמים לכו"ע לא בעינן תנאי כפול א"ל שניא היא שהיתה הארץ לפניהם א"כ מוחזקים הן בתחלה וזה הירושלמי מביא הרמב"ן ז"ל במלחמות בפ"ב במס' ביצה וכתב שם וז"ל ז"ל בשם הראב"ד ז"ל עתה אגלה את הסוד הנעלם מבני אדם שהראשונים ז"ל לא פירשוהו כי כל מה שאמרו חכמים בת"כ והן קודם ללאו ותנאי ומעשה בדבר אחד ומעשה דאפשר לקיים על ידי שליח כל אלו לא נאמרו אלא כשהמעשה נעשה מיד כעין נתינת גט וחליצת יבום שאין התנאי מבטל המעשה למפרע אלא א"כ נעשה בראוי ובחוזק כעין תנאי ב"ג

וב"ר שהיו מבקשין ממשה שיתן להם נחלתם מיד וע"כ הוצרך משה לכפול התנאי שאם לא יקיימו יטלו אותה הנחלה מידם וכן דיקדק בכל דיני התנאי אבל זה שאמר תנו לפלוני מאתים זוז אם יקח בתי לית דין ולית דיין שאם לא יקח לא יטול כו' כו' ומצאתי בירושלמי במס' קידושין פ"ג ראי' לדבריו ז"ל ע"מ שירדו גשמים כו' ר"מ אומר עד שיכפול תנאי הכל מודים שאם אמר לאחר שירדו גשמים ירדו מקודשת וא"ל אינה מקודשת ר"ח בעיא קומי ר"י וההן אם לא כלאחר הוא א"ל שנייא היא שהיתה הארץ מוחלקות לפניהם ופי' ברור שבני א"י סוברים באומר לאחר שירדו גשמים שאין צריך לכפול תנאי לפי שלא חלו הקידושין עכשיו וכאילו לא נעשה בו שום מעשה והיקשו על זה האם שהי' בתנאי ב"ג וב"ר לאו כאחר הוא דהא משה אמר להם לאחר שיעברו את הירדן ואעפ"כ הוצרך לכפול תנאם ותירץ שאני התם שהיתה הארץ לפניהם והם מוחזקים בה מעכשיו עיי"ש ודוק:

## הלכה ד

ר' יעקב בר אחא בשם ר"א ראובן חייב לשמעון סמכי' גבי לוי אפירסן לוי לית ראובן חייב לשמעון הדא דאת אמר בשלא עשאו בהערמה כו' הירושלמי הזה מובא בראשונים ז"ל רב האי גאון ז"ל מפרש דמיירי דאפרסן לוי פי' שנעשה עני אח"כ לית ראובן חייב לשמעון הדא דאת אמר בשלא עשאו בהערמה פי' שהי' עשיר ונתרשל ובשביל התרשלותו הפסיד אבל אם לא עשו בהערמה דלא נתרשל והעני אח"כ חוזר שמעון על ראובן כהדא חזריי' סמכין לתנאי קריי' גבי זבינה קרן זבינא ואזל ליה אתא עובדא קומי ר' מנא אמר אין פרוטין אינון אינון פושעין מדוע נתרשל אין דינרין אינון כיני אורחא דזבינה מדדיי' וע"כ לא חשוב נתרשל כן הוא שיטת רב האי גאון זצ"ל ושיטת הרב אלפס ז"ל ס"ל דלעולם אינו יכול לחזור שמעון על ראובן ואפילו בלא נתרשל לתובעו ג"כ פטור ומפרש להירושלמי דפי' אפירסן לוי פי' שהי' עני בעת מעשה ועכ"ז בשלא הי' הערמה בדבר דלא ידעו שניהם מזה שהוא עני פטור אבל אם עשו בהערמה דראובן ידע ושמעון לא ידע ומסיק גביה סמכיה תנאי קריי' גבי זבינה אין פרוטין אינון אינון פושעין פי' דהם פשעו בעצמם דלא ידעו מזה הא זה דבר שאפשר לברר ולמה לא ביררו וע"כ דידע פשעו בנפשי' ואבל אין דינרין אינון אורחא דזבינה מדדיי' ולא אפשר לו לדעת וחד שיטה הוא שיטה ג' שיטת בעה"ע ז"ל והרא"ש ז"ל דמיירי הירושלמי שפטרו בפירוש את שמעון ואם עשה הערמה דהטעוהו שהיה עני ואמר לו שהוא עשיר כ"ז מבואר בסי' קכ"ו בס' ט' בחו"מ עיי"ש ובביאור הגר"א ז"ל ודוק:

איפרסן לוי דנעשה עני הדא דאת אמר שלא עשו הערמה שייכות הסוגיא הזאת הכא משום דבמתניתי' מיירי בדין שסבור שהיא עשירה והרי היא עניי' ר"ה רבה ור"י נשיאה הוין יתבין אמרין נימא חד מילה בקידושין האומר לאשה הא לך פרוטה זו שתקדשו בו לכשאגרשיך מהו גחכין וקמון להון א"ר יוסי ולמה גחכין לא אמר ר' בא בר ממל לכשנשתחרר נתלית בדעת אחרת והכא לכשתתגרש נתלית בדעת אחרת אין את בעי מקשייא הכין קשי חד ברנש הוי אזיל מקדשא חדא איתא קדמי' חברי' ואמר לה הוי ידעה דההין גברא דהוא אזיל מקדשתיך דעתא בישא עתיד הוא משבק לך אלא הא לך פרוטה זו שתתקדשי לי בה לכשיגרשך מהו תמן תנינן הרי הנטיעות האלו קרבן כו' וכל הסוגיא הזאת עד גמירא וה"פ דר' יוסי קאמר דשפיר גחכין לאו מי אמר ר"ב ב"מ לכשנשתחרר כו' והכא לכשתתגרש נתלית בדעת אחרת פי' דהוי כפדאן אחרים וכן הא דאמר ר"ב ב"מ לכשנשתחררה נתלית בדעת אחרת ה"נ פי' דהוי דעת אחרת שמא לא תרצה להתקדש לו ושמא לאחר הגירושין תהי' בדעת אחרת כן פי' הרשב"א ז"ל בחידושיו במס' קידושין דף ס"ב עיי"ש דכתב וז"ל ז"ל שמא תהי' אחר הגירושין בדעת אחרת וכיון שעכשיו אינה ראוי' לקבל קידושין ולאחר גירושין תהי' בדעת אחרת אין בדבריהם כלום והרשב"א ז"ל פי' כן על הא דאיתא בגמ' האומר לאשתו הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשיך דאינה מקודשת דנהי דבידו לגרשה בידה לקדשה בתמי' עיי"ש ומסיק דכן בשפחה נמי דכוותיה עיי"ש וקס"ד דמיירי דמקדש לאשה פנוי' לאחר שאקדשיך ואגרשיך דהא לא נקט האומר לאשתו אלא האומר לאשה הא לך פרוטה זו שתתקדש בו לכשאגרשיך ואפילו דהכא כיון שהיא פנוי' הרי היא ראוי לקבל קידושין מעכשיו ומה איכפית לן שתהיה בדעת אחרת עכ"ז ס"ל כיון דאשה כפדאוה אחרים דמי אינה חוזרת וקודשת ע"כ גחכין וקמון להן דזה אינו שאלה חמורה ופשוט דאינה מקודשת אין את בעי מקשייא פי' אם תרצה למשאל שאלה בקושי הכין קשה חד בר נש אזיל לקדשו וכו' אלא הא לך פרוטה זו שתתקדשי בה לאחר שיגרשך מהו פנ' בזה יש מקום לשאול דבזה י"ל דתפסי קידושין ומביא כל הסוגיא דנטיעות דע"ז אמר ר' יוסי לא מ"ד חזקי' בשפדאן הוא אבל אם פדאן אחר פקעה מהן קדושתן והוא שיטת ר"י דאמר דלפיכך גחכין דכשנתגרשה נתלית בדעת אחרת והוי כפדאן אחרים ואינה חוזרת וקודשת ומביא הסוגיא דנטיעות ומימרא דר' יוסי דהוא שיטת ר' יוסי הכא דגחכין דאשה כפדאוה אחרים דמי וע"כ פריך מחלפי' שיטתו דר' יוסי תמן הוא אומר פדיין אחר פקעה מהן קדושתן לפיכך באומר לאשה הא לך פרוטה זו שתתקדשי לי בו לכשאגרשיך אינה מקודשת משום דלכשתתגרש נתלית בדעת אחרת והכא אמרי נישאת לאחר לא

פקעה ממנה קידושין פי' א"כ קשה מאי דקאמר אין את בעי מקשייא הכי קשי חד בר נש אזיל לקדושי איתתא קדמי' חברי' כו' הא לך פרוטה זו שתתקדשי בה לכשיגרשך מהו דבזה יש מקום למימר דבנשאת לאחר וגירשה דלא נפקע הקידושין שלו וקשה מר' יוסי על ר' יוסי הא הכא נמי כפדאוהו אחרים דמי ואמאי לא נפקע הקידושין ומשני לא צורכה דלא בשנתן לה ב' פרוטות אחד מכבר ואחד כשיגרשנה פי' לזה דהנה כתב הר"ן ז"ל בדף ל' ובמס' קידושין דף כ"ב בשם הרשב"א ז"ל דנפשוט איבעיא דר"ה מהא דגרסינן במס' כתובות דף נ"ט שדה זו שאני מוכר לך לכשאקחנה ממך תיקדש דקדשה וה"נ גבי נטיעות אם הי' מתנה שיחזור ויקדש לאחר שיקנה מן האחר הפודה הרי הוא קדוש חל ההקדש וכתב הר"נ ז"ל ז"א דל"ד להתם בידו להקדיש זה ההקדש גופי' עכשיו קודם המכירה אבל הכא כיון שנתקדשה לו בב"א מהשתא ועל לאחר הגירושין זה הקידושין שלאחר הגירושין לא מצי לקדש עכשיו דהא עכשיו כבר נתקדשה לו בפרוטה הראשונה והרי כבר מקודשת לו עכשיו דהא בב"א מקדש עיי"ש וע"כ לפי' הר"נ ז"ל באם לא הי' מקדש בב"א אלא הי' מקדש לאשה שתתקדשי לי לאחר שתתקדש ותתגרש והיא השתא פנוי' פשיטא דמקודשת דהוי כשדה זו שאני מוכר לך דבידו לקדשה זאת הקידושין עכשיו וכן כתב הא"מ ז"ל בסי' מ' עיי"ש ומסיק דה"ה באומר לפנוי' התקדשי לי לאחר שאקדשיך ואגרשך דמקודשת דדמי לשדה זו שאני מוכר לך עיי"ש:

וע"כ לפ"ז מבואר הסוגיא בע"ה על נכין דמעיקרא קס"ד דאומר לאשה הא לך פרוטה זו שתתקדשי לי בה לכשאגרשיך הוא דאומר לאשה פנוי' שתתקדש לי לאחר שיקדשה ויגרשנה ע"ז אומר ר' יוסי דהוי כפדאן אחרים ואינה מקודשת ואמאי אמר גבי חד בר נש דנתקדשה כלאחר שנשאת לאחר ותתגרש דתפסי הקידושין הא זה נמי כפדאו אחרים דמי ומשני לא צריכה דלא בנותן לה ב' פרוטות אחד מכבר ואחד לכשיגרשנה פי' לא כדקס"ד דקידשה בחד פרוטה שתתקדש לו לאחר שיקדשנה ויגרשנה ז"א דבזה תפסי קידושין ולא הי' מגחכין דהא בידו לקדשה מעכשיו אלא בנתן לה בב"א ב' פרוטות אחד שיחול עכשיו ואחד לאחר שיגרשנה [ותיבת מכבר הוא בירושלמי מתחלה כדאיתא פ"ג במס' מע"ש באומר מכבר לכשאשתה ופי' השנו"א ז"ל דהוא בתחלה עיי"ש] ע"כ אינו חל משום דאין בידו לקדשה עכשיו זה הקידושין שלאחר הגירושין דהא כבר מקודשת לו בפרוטה הראשונה כיון דקידשה בב"א ואם לא היה נתלית בדעת אחרת ולא היה כפדאן אחרים מקודשת אפילו בב' פרוטות ונתקדשה בב"א דהא קיימא לן דפדאן הוא חוזרת וקודשת גבי נטיעות כמו כן גבי קידושין אבל מכיון דנתלית בדעת אחרת ודמי לפדאן אחרים אינו חוזרת וקודשת על כן אינה מקודשת אבל בנתקדשה כשתנשא לאחר

ונתגרשה תהא מקודשת לו א"נ כשתנשא לו ותתגרש תהא מקודשת ואינו מקדשה עכשיו פשיטא דמקודשת דבזה לא איכפת לן מה דאשה כפדאוה אחרים דמי:

## הלכה ו

ר' בא בשם רב והוא שיחדה לו סלע במגדל במה קדשה גי' הרשב"א ז"ל במה קנה להסלע עיי"ש ודוק:

ע"מ שירצה אבא סתמו אינו רוצה מת האב מקודשת סתמו רוצה מת הבן מלמדין את האב לומר שאינו רוצה סתמו רוצה וא"כ קשיא מרישא לסיפא חזר ר' יונה ופתר מתניתא דמתניתן מיירי בכלל ופרט ורק התנא מקצר בלשון וסמך על המתניתין הקודמים דמינייהו סלע בדיני תנאים דבמשנה בה' ב' האומר לאשה הראמ"ל ע"מ שאתן לך מאתים זוז הוי כלל מקודשת והוא יתן ע"מ שאתן לך מכאן ועד ל' יום הרי פורט דבריו נתן לה בתוך ל' יום מקודשת וא"ל אינה מקודשת ובה"ג ע"מ שיש לי בית כור עפר הר"ז מקודשת ויש לו זהו כלל ואח"כ מסיים בפרט ואם פרט ואמר ע"מ שיש לי במקום פלוני אם יש לו באותו מקום מקודשת ואח"כ דילג התנא בה"ד וה"ה ולא מיירי בדיני דע"מ ועכשיו במתניתן דידן ה"ו חוזר התנא לדבריו הראשונים בדיני דע"מ האומר לאשה התקדשי לי ע"מ שאדבר עליך לשלטון ע"מ שירצה אבא ותני בבא דרישא ובבא דסיפא וקאי על מהדסליק בדיני דתנאי דע"מ דפתח בכלל ואח"כ פורש והכ"נ כונת התנא ע"מ שירצה אבא ע"כ דהכונה פשוטה דיאמר אבא הן וע"כ אם רצה האב מקודשת ואם לאו אינה מקודשת אבל בפורט דבריו ומפרט בהדיא ואומר ע"מ דו אמר והוא לא אמר כלומר בין אם יאמר אבא הן בין אם לא יאמר ואלא ירצה סתם אז הדין באפילו מת האב ולא אמר הן נמי מקודשת כיון דפרט בהדיא על מנת דו אמר והוא לא אמר הכל אחד אפילו מת האב או הבן הוי כמאן דאמר ע"ז אמר ליה רבי זעירא לרבי יוסי יכול ר' ינאי מיפתור מתניתא היך דו בעי א"ל כן אמר רבי שמעון בן לקיש לא מיתמנע רבי [והוא לשון הירושלמי בכ"מ דבעי למימר למה אינו לרצון לרבי למימר כן עי' במס' פיאה פ"ז ומעשר שני פ"ד עיי"ש] מיכלל באתר חד ופרט באתר חד כלומר בחד בבא דרישא מיירי באומר בדרך כלל ובסיפא בחד בבא מפרט דבריו ע"ז אמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן דמוכח ממתניתא דמיירי רבי בתרי בבא בחד בכלל ובחד בפרט דקאי רבי על מה דסיים ע"מ שיש לי בית כור עפר כלל במקום פלוני פרט ובזה מסיים רבי דינא דתנאי בעל מנת וקאי רבי השתא על זה האופן דסליק מינה ודוק:

## הלכה ז

מתניתא פליגא על רב המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם לא ישא את אשתו תמן הוחזקה אשת איש בפני הכל ברם הכא לכשיבואו שנים ואמרו זהו שקידש פי' הר"נ ז"ל כלו' אין זה אלא שמברר דיבורו של אב דשמא כשיבואו עדי הקידושין יאמרו זהו שקידשה עכ"ל ומתורץ בזה קושית הש"ק ז"ל ודוק:

## הלכה ח

כיני מתניתא מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן פי' דמיירי מחד גברא דלא מוחזק לא באחי ולא בבני הילכך אדם הזה דלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני אי אמר יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן אבל בתרי גברא לא מהני באומר בשעת מיתה יש לי בנים זולת בגברא הזה דמיירי בי' מתניתן דאם אמר יש לי אחים נאמן באדם דלא מוחזק לן באחי באדם הזה נאמן באמירתו דיש לי בנים וע"ז אמרינן רב אמר מאחר שיש בידו לגרש נאמן ואפילו בגברא דמוחזק לן באחים וכן מילתא דשמואל אמרה כן ודוק:

## הלכה ט

ר' ירמי' בעי קומי ר"ז מחלפה שיטתו דר"מ מחלפה שיטתו דר' יוסי כו' א"ל משמת בן עזאי ובן זומא בטלו השקדנים ולא עמד שוקד עד שעמד ירמי' כלומר דלא קשה כלל דעד לפני לא שייך להא דמעיילי נפשי' לספיקא א"ר בא ברי' דר"ח בר ווא והוא מקנטר להון לא כבר קשיתי' פי' למה לא קשה מעד לפני דפליגי במעיילי אינש נפשי' לספיקא הרי כבר קשיתה הרי אני הקשיתי זאת מכבר הרי עולם פי' הרי כל העולם מקשין זאת וגם לא כבר קשיתה ר"א קומי ר' יוחנן מחלפי' שיטתיה כו' מתניתא הא דמחלפה אנן בעי עד לפני ואת אמר אכן כל זה מדברי דר' בא בריה דר"ח בר ווא דמקשה זאת מר"ז הרי אני וכל העולם ור"א ור"י היקשו זאת מעד לפני דנחלקו במעיילי נפשי' לספיקה בהיפך א"כ אנן בעי מעד לפני על הא דמעיילי נפשי' לספיקא ואת אמר אכין למה אתה מקנטר לר' ירמי' דמקשה כן ובמס' נדרים פ' קונם לא גרסינן תיבת א"ל קודם אנן בעי וכן האמת והוא הכל מדברי ר' בא בריה דר"ח בר ווא ע"ז אמר ר"ז לשון ניוות הוא עד דמפני פיסחא כמו במס' יומא בירושלמי פ"ו עד דמיפני מוספי דפי' דנגמר המוסיף אם כן בזה נחלקו בפי' המלות מר סבר לפני פי' קודם ומ"ס עד דמפני והוא בסוף ולא שייך כלל עד לפני להא דמעיילי נפשי' לספיקא ועל זה אמר ליה ר"ז ומפרש טעמו דלא שייך עד לפני למעיילי נפשיה לספיקא משום דלשון ניוות הוא ודוק:

### הלכה י

אמר ר' יוסי מסתברא דלא הוי ר"מ פליג הכא אר"מ כל גרמי' כו' כפי' הק"ע ז"ל אם אמר קדשתי את הגדולה וא"י איזהו אם האם או הבת הגדולה בזה מודה ר"מ ע"ז א"ל ר' מאיר כל גרמי' אמרה דהוא פליג מה אין תמן שבכולם גדולות וקטנות את אמר ר"מ פליג פי' דהתם גבי ב' כתי בנות דאיכא שם כמה מיני גדולות וכמה מיני קטנות דהא אפילו אצל הקטנות שבכת הגדולה נחשבים נמי ספק גדולה אפילו הקטנה מן הקטנות שבכת הגדולה נמי קרוי גדולה כדאמרינן אם קטנה מן הגדולות שהיא גדולה מן הגדולה שבקטנות וכן גבי קטנות אפילו הגדולה מן הכת השני' נחשב נמי לקטנה כדאמרינן אם גדולה שבקטנות שהיא קטנה מן הקטנה שבגדולות ונמצא שם גבי ב' כתי בנות נמצא גדולות אצל קטנות וקטנות אצל גדולות וא"כ הוי מכניס א"ע לספיקות מרובה ושם מעייל לספיקא לר"מ לא כ"ש הכא דליכא רק ספק אחד על ב' גדולות איזה גדולה אם האם או הבת ותו לא א"כ לא מעייל לספיקות רבות לא כ"ש דפליג ר"מ וס"ל דמעייל לספק שאינה מרובה ונמצא דהתם במשנה הקודמת לאו דהספק על הגדולות אלא בספק גדולות הוא גם על הקטנות ולאו דהספק על הקטנות אלא בספק דקטנות הוא גם על הגדולות וה"פ מה אין תמן שבכולם גדולות וקטנות פי' דהתם כלום הוא מספק בגדולות ז"א דהא הספק הוא גם בקטנות וכלום דספק הוא בקטנות ז"א אלא דהספק הוא גם בגדולות וא"כ הוי מעייל בספק מרובה ומ"מ ס"ל דר"מ פליג כאן דאין כאן רק ספק איזה גדולה ולא הוי רק ספק בגדולות ואבל כלום גדולות אצל קטנות פי' דכאן כלום נמצא אצל קטנות הספק דגדולות וכלום קטנות אצל גדולות פי' כלום נמצא אצל הגדולות הספק דקטנות ואין כאן רק ספק על ב' הגדולות לחוד ואינו ספק מרובה לא כ"ש שיהא ר"מ פליג וס"ל דמעייל לספיקא והדבר פשוט דיותר אין מעייל נפשי' לספק מרובה מספק ממועט א"כ לא כ"ש דר"מ פליג וס"ל במשנה דידן דמעייל לספיקא:

## פרק ד

### הלכה ג

ע"ד דר"י ממזר לא ישא ממזרת פי' אם הוא אוסר לבא זב"ז אפילו במין אחד ופשוט נשמעינה מן הדא דמר ר"א תני ר' יעקב קומי ר"י ר' יצחק בר טבליי בשם רשב"ל דברי ר' יהודא ממזר לא ישא ממזרת כדי שיתכלו ממזרים מן העולם פי' מדרבנן וה"פ דמתניתין דכל האסורין לבוא בקהל מותרין לבוא זב"ז ור"י אוסר מדרבנן כדי שיתכלו מן העולם ע"ז שאל ודכוותה עמוני לא ישא עמונית ולכאורה צ"ב מאי שאלה הוא זה פשיטא דאסור

דהא קי"ל עמוני ולא עמונית. ע"ז מסיק א"ר יוסי בי ר' בון על דרבנן (דפליגי על רשב"ל) נצרכה פי' דשאלה הזאת מקשה לא אליבא דרשב"ל דמוקי האי דר' יהודא דמתניתן דאסור הוא מדרבנן שאסורין ממזרין לישא זא"ז כדי שיכלו מן העולם אליביה לא פריך כלל רק דפריך על דרבנן דפליגי על רשב"ל בפירושא דמתניתן וס"ל דר' יהודא אוסר לבוא זב"ז כגון עמוני ומצרית וממזרת דס"ל כיון דעמוני לא יבוא בקהל ע"כ בכל שום קהל לא יבוא דאפילו כל א' מן הפסולין חשוב קהל ד' בפני עצמו וע"כ מוזהרין כל אחד שלא יבוא בקהל ד' דכל אחד חשוב קהל ד' לגבי חבירו ע"כ אסורין לבוא זב"ז רק כל אחד נושא את קהל שלו מצרי מצרית ממזר וממזרת אבל ממזר ומצרי לא ישא זא"ז דכל אחד חשוב קהל ד' בפני עצמו ע"כ שניהם אסורין לבוא זב"ז כדמסיק דאין יסבור ר' יהודא גרין פסולין קהל ד' אינון וה"פ דמתניתין דכל האסורין לבוא בקהל מותרין לבוא זב"ז ור' יהודא אוסר לבוא זב"ז משום דגרין פסולין קהל ד' אינון ואינון מותרין רק לישא כל אחד במינו ממזר לממזרת ומצרי למצרית א"כ מה יעשה עמוני לישא בת מינו דהיא עמונית אינו יכול דהא היא הוי קהל ד' אצלו דהא קי"ל עמוני ולא עמונית ולישא מצרית אינו יכול דהוא קהל ד' אצלה וא"כ קשה אליבא דרבנן דמפרשי פלוגתא דת"ק ור' יהודא אם כל האסורין לבוא בקהל מותרין זב"ז מין בשאינו מינו א"כ לפ"ז קשה לר' יהודא האיך יעשה עמוני ע"ז משני א"ר מתני' משחררין לו שפחה פי' דכיון דס"ל לר' יהודא דכל אסורין לבוא בקהל אסורין זב"ז משום דס"ל דקהל גרים איקרי קהל ואפילו הגרים הפסולין לבוא בקהל נמי קהל אקרי וחשוב עמוני קהל לנגד מצרי ע"כ לפ"ז יש תקנה שישא משוחררת דאפילו לר"י דס"ל קהל גרים אקרי קהל הנ"מ קהל גרים הוי קהל גמור כישראל אבל קהל משוחרר לא אקרי קהל גמור כמו ישראל דהרי ביבמות דף כ"ג עבדינן צריכותא בין שפחה לנכרית דאי אשמועינן שפחה משום דאין לה חייס אבל נכרי דאית לי' חייס ופרש"י ז"ל דשפחה אין לה חייס דעם הדומה כו' אבל נכרי אית לי' חייס ואי אשמועינן נכרית משום דלא שייכה במצות כו' עיי"ש:

וא"כ מדמצינו לר"י דאפילו האומות השפלים שהרחיקן הכתוב לבוא לקהל אפי' כשנתגיירו ובאים לדת ישראל מ"מ אסורין לבוא בקהל האומות השפלים הללו עמוני ומואבי ומצרי עוד יותר לישראל במצרים וע"כ אפילו כשהרחקן הכתוב להאומות שפלים הללו מ"מ מצרי אומה שפלה יותר ועמוני חשוב קהל ד' לנגד מצרי כמו כן יחלוק סתם גר משפחה לענין לקרי קהל ד' דגר עדיף ממשוחרר משום דאית לי' חייס אבל שפחה אומה שפלה יותר דדומה לחמור בלא חייס והא דשפחה עדיפה מנכרית דשייכי במצות זה לא שייך לבתר שנתגיירו ומאי נפ"מ בין אם נתחייבה תחלה במצות

באיזה שנים קודם לנכרי כיון דאחר הגירות תרווי' שוין לענין חיוב מצות דהא לענין לקרות קהל ד' לא אזלינן בתר השתא לאתר גירות דהא עמוני ומצרי תרווי' נתגיירו ונכנסו לדת ישראל ככל הגרים ומ"מ עמוני ומואבי רחקן הכתוב משום דבהיותן נכרים הוין אומה שפילה ביותר וכמו כן בין עמוני למצרי נמי ס"ל לר"י דאפילו לאחר הגירות נמי חשוב עמוני קהל ד' לנגד מצרי משום דמצרי הוי מאומה השפילה ביותר מעמוני ועוד דלהמסקנא גרע שפחה מנכרית משום דאין לה חייס עי' במכלתין דף כ"ג תוס' ד"ה ואי ובתוס' ז"ל מס' סנהדרין דף פ"ג ע"ב ד"ה טבוי עיי"ש דבחד קרא הוי מוקמינן דשפחה גרוע מנכרית עיי"ש וע"כ לפ"ז גר הוי קהל ד' לגבי משוחרר ולפ"ז לר"י לשיטת הירושלמי דס"ל דכל הגרים נתרבו בקהל ד' ורק מדריגות יש דעמוני אסור לבוא בקהל ישראל גמור דהוי קהל ד' אצלו ומצרי אסור לבוא בקהל עמוני דהוי קהל ד' אצלו א"כ כמו כן גר חשוב קהל ד' לגבי עבד משוחרר אף דמשוחרר הוי בקהל ד' וע"כ עמוני מותר במשוחררת דאף דמשוחררת הוי בקהל ד' אבל לא כישראל גמור ועמוני נמי הוי קהל ד' ואינו אסור רק בקהל ד' דישראל אבל מכיון דגר הוי קהל ד' אצל משוחרר מותר לעמוני לבוא למשוחררת דאינה כקהל ד' גמור וכיון דמשוחררת אינה כקהל ד' גמור ע"כ מותרת לעמוני ואין לנו לדייק מעלת מי עדיף ואלים בקהל ד' או עמוני או משוחררת כיון דמשוחררת לא הוי כקהל ד' גמור הוי במדריגות קהל ד' כמו עמוני דהא עמוני נמי נקרא קהל ד' ואפילו דעמוני הי' קהל ד' אצלה מ"מ הא אין איסור כלל על משוחררת לבוא בקהל אפילו אי קהל משוחררת נקרא קהל דהא האיסור לא יבוא בקהל הוא רק על האומות אבל באמת אפשר דעמוני לא הוי קהל ד' אצלה והוי עמוני ומשוחרר בחד מדריגה ונמצא דלר"י קהל גרים הוי קהל כישראל אבל קהל משוחררין הוי האלו קרי קהל כעמוני בחד מדריגה וכ"ז דווקא לשיטת הירושלמי דאף דכל הגרים אפי' פסולין נמי נתרבו דהוי קהל ד' אבל מדריגות מדריגות יש א"כ משוחרר נמי אף בפשיטא דהוי בקהל ד' מכל מקום מדריגות מדריגות יש ואינו קהל ד' גמור משא"כ לשיטת הבבלי במס' קידושין דף ע"ד ע"ב דמסקינן שם באוקימתא דרבא דלר"י גר פסול אינו בקהל ד' כלל וליכא מדריגות כלל ע"כ לפ"ז גם בגר כשר דמשוחרר דפשיטא דהוי בקהל ד' הרי היא בכלל קהל ד' גמור ע"כ שפיר פריך בדף ע"ז ע"ב אליבא דר"י מצרי שני במה יטהר דל"ל דישא משוחררת ז"א דהא אסור לבוא בקהל ומשוחררת הוי כגר דאקרי קהל ולישא שפחה ולשחררה אח"כ להבנים ז"א דכבר תירץ הרשב"א ז"ל דא"כ לא הוי דור שלישי דמצרי אלא דהוי עבד משוחרר עיי"ש משא"כ להירושלמי כיון דלר"י גרים פסול נמי מקרי קהל ד' וחלוק למדריגות וע"כ מצרית אסור בעמוני כמו כן בגרים כשירים נמי

יש מדריגות גר ומשוחרר גר הוי קהל ד' כישראל ומשוחרר הוי קהל ד' אבל לא כישראל גמור כמו דעמוני הוי קהל ד' אבל לא כישראל גמור ומ"מ משוחררת מותר בישראל גמור אפילו אי קהל משוחרר לא אקרי קהל דהא לא נאסר לבוא בקהל רק עמוני ומואבי ומצרי ואדומי אבל לא גרים משאר אומות אפילו למ"ד דקהל גרים לא אקרי קהל מ"מ מותר בישראל [ומה שכ' הק"ע ז"ל בש"ק והפ"מ ז"ל דנושא שפחה ומשחררין אח"כ לבני עיי"ש אינו מובן לי דא"כ האיך משכח"ל הא דכ"ר גבי עמוני דלא יבוא בקהל עד עולם האיך משכח"ל עד העולם הא לא משכח"ל עמוני לעולם דהא לא הוי שוב דור שני עמוני אלא עבד כמו שכ' הרשב"א ז"ל הנ"ל דליכא לאוקמיה דמצרי יטהר ע"י שפחה דא"כ לא הוי דור שלישי דור מצרי אלא משוחרר ונזכרנו דבריו ז"ל בסמוך וה"נ דכוותי' דהאיך משכח"ל איסור עמוני לעולם דהא דור שני לא הוי עמוני כלל אלא עבד אלא ע"כ כדברינו ומסיק ודכותה מצרי לא ישא מצרית פי' דעכשיו חוזר להא דלעיל אליבא דרשב"ל דמפרש למתניתן דכל האסורין לבא בקהל כו' ר"י אוסר אפילו מין במינו מדרבנן כדי שיתכלו פסולין מן העולם אם דכותה מצרי ראשון לא ישא מצרית ראשונה משום דבניהם יהי' פסולין או דלמא דווקא ממזר לממזרת אוסרין רבנן משום דאיסורן איסור עולם אע"פ שיש תקנה כר"ט משא"כ מצרי ראשון למצרית ראשונה כיון דדור שלישי יטהר לא אסרו רבנן ופשוט נשמעיני' מן הדא אר"י בנימן כו' אלמא דלר"י גופי' מותר למצרי ראשון לישא למצרית ראשונה משום דדור שלישי יטהר מאיליו: